

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΚΕ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΤΙΤΛΟΣ

Η άσκηση της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά κατά την τελευταία πενταετία

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Γραμματέων και Συμβούλων Επικοινωνίας

**Επιβλέπουσα:
Φωτεινή Μπέλλου**

**Σπουδάστρια:
Μαρίνα Παππά**

ΑΘΗΝΑ – 2018

Η άσκηση της δημόσιας διπλωματία του Καναδά κατά την τελευταία πενταετία

Δήλωση

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής.»

Αθήνα, 12/12/2018

Υπογραφή

Μαρίνα Παπά

Περίληψη

Αντικείμενο της εργασίας αυτής αποτελεί η μελέτη της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά κατά την τελευταία πενταετία. Εξετάζεται το σύνολο της πολιτικής και διαχείρισης της εικόνας της χώρας και καταγράφονται όχι μόνο τα αφηγήματα αλλά και οι πολιτικές που έχει εφαρμόσει στην εξωτερική πολιτική και συνολικά στις εξωτερικές οικονομικές, πολιτιστικές, εκπαιδευτικές και αναπτυξιακές πολιτικές που έχει ασκήσει προκειμένου να στηρίξει το συγκεκριμένο αφήγημα και εικόνα. Η ανάλυση στηρίζεται στην έννοια της δημόσιας διπλωματίας και του ρόλου της στην διεθνή συμπεριφορά κρατών αλλά της θέσης τους στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, ή σύστημα κρατών.

Λέξεις κλειδιά: Καναδάς, δημόσια διπλωματία, nation branding, ήπια ισχύς, εξωτερική πολιτική, ψηφιακή διπλωματία

Abstract

The aim of this work is the study of the Canada's public diplomacy over the past five years. The entire policy and management of the country's image is examined, and not only the narratives but also the policies it has implemented in foreign policy and overall in external economic, cultural, educational and Development policies it has pursued in order to support this narrative and image. The analysis is based on the concept of public diplomacy and its role in the international behaviour of states but of their position in the world, or system of States.

Key words: Canada, public diplomacy, nation branding, soft power, foreign policy, digital diplomacy

Πρόλογος

Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της εκπόνησης των τελικών εργασιών του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Συμβούλων και Γραμματέων Επικοινωνίας της ΚΕ Εκπαιδευτικής Σειράς της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης.

Η μελέτη της άσκησης της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά ,παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της ιστορικής πορείας της χώρας, ως πρώην αποικία της Μεγάλης Βρετανίας, μέλος της Κοινοπολιτείας και Παγκόσμιου Οργανισμού Γαλλοφωνίας. Στο πέρασμα των αιώνων έχει αναδειχθεί ως μια από τις πιο ειρηνικές, ανεπτυγμένες και πολυπολιτισμικές χώρες στον κόσμο.

Επίσημες γλώσσες της χώρας είναι τα αγγλικά και τα γαλλικά και η νομοθεσία είναι διατυπωμένη και στις δύο γλώσσες. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η χώρα διαθέτει Υπουργείο Τουρισμού, Επίσημων Γλωσσών και Γαλλοφωνίας. Παρά τη γεωγραφική απόσταση του Καναδά από την Ελλάδα, η πορεία της χώρας ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, η διάσταση της ήπιας ισχύος της και η γειτνίαση της με τις Ηνωμένες Πολιτείες καθιστούν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα την μελέτη της δημόσιας διπλωματίας στο πέρασμα των χρόνων. Ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία έχουν σημειωθεί μεταβολές στην εξωτερική πολιτική του Καναδά, ωστόσο ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός της εξωτερικής πολιτικής και η απήγηση και ελκυστική εικόνα την οποία παρουσιάζει μας ώθησαν στην μελέτη πτυχών της δημόσιας διπλωματίας. Τα συμπεράσματα από την εξέλιξη και πορεία της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν και να αποτελέσουν οδηγό σε θέματα διαχείρισης της εικόνας και της δημόσιας διπλωματίας της Ελλάδας.

Έχοντας σπουδές αγγλικής και γαλλικής φιλολογίας επιλέξαμε την ενασχόληση με το συγκεκριμένο ζήτημα λόγω πρόσβασης σε πρωτογενές πρωτότυπο υλικό. Οι αγγλόφωνες και γαλλόφωνες σπουδές στην Ελλάδα επικεντρώνονται σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία. Ωστόσο η συμβολή του Καναδά στο παγκόσμιο γίνεσθαι είναι πολύπλευρη και πολυδιάστατη οδηγώντας μας σε μια διερευνητική πορεία με ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστώ την επιβλέπουσα Δρ Φωτεινή Μπέλλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Διεθνών Σχέσεων στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας για την πολύτιμη βοήθεια και τις εξαιρετικά χρήσιμες υποδείξεις και σχόλια.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Εικόνες.....	7
I.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟ NATION BRANDING	10
Δημόσια Διπλωματία και ψηφιακή διπλωματία.....	11
Η ήπια ισχύς.....	14
Δημόσια διπλωματία και nation branding.....	14
Ο νεοκλασικός ρεαλισμός.....	17
II.Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ ΚΑΙ Η ΑΣΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ.....	19
Η εξέλιξη του Καναδά ως ήπια ισχύς	20
Οι βασικοί άξονες της εξωτερικής πολιτικής του Καναδά	21
Ο Καναδάς στο παγκόσμιο γίγνεσθαι	23
Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός του Καναδά	25
Η κατάταξη του Καναδά	28
Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά.....	30
Η περίπτωση του weibo και η περίπτωση της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά.....	31
Η περιβαλλοντική πολιτική του Καναδά	34
Ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής και πολιτισμού	36
Η διασύνδεση δημόσιας διπλωματίας και nation branding στο πολιτιστικό τομέα.....	37
Η υλοποίηση πολιτικής του Καναδά για τους πρόσφυγες	37
Η φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά	39
Προσωποκεντρική δημόσια διπλωματία: η περίπτωση του Καναδά	48
Κίνδυνοι και προκλήσεις της πολιτικής.....	50
Τα συμπεράσματα του συμβούλου R. Paris.....	54
III.ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	56
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	58

Εικόνες

Εικόνα 1. Η πυραμίδα της δημόσιας διπλωματίας. Evan H. Potter, Branding Canada. 2009.

Εικόνα 2. Το εξάγωνο του Nation Brand. 2000 Simon Anholt.

Ι.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της εργασίας αυτής αποτελεί η μελέτη της άσκησης της δημόσιας διπλωματία του Καναδά κατά την τελευταία πενταετία. Αφορά το σύνολο της πολιτικής και της διαχείρισης της εικόνας του Καναδά, τα αφηγήματα, και το σύνολο των πολιτικών σε θέματα οικονομίας, πολιτισμού. Εκπαίδευσης, αναπτυξιακών πολιτικών και φεμινισμού.

Κάθε κράτος στα πλαίσια της άσκησης πολιτικής επιλέγει τα μέσα, τις μεθόδους και τις τεχνικές της δημόσιας διπλωματία. Ανάλογα με το πλαίσιο των διεθνών συνθηκών αλλά και της τρέχουσας θέσης κάθε χώρας στο διεθνές περιβάλλον, επιλέγονται οι αρχές, η πολιτική και οι διαδικασίες προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι. Κρίσιμος παράγοντας είναι η επιλογή των κατάλληλων διαύλων επικοινωνίας, τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας αλλά και τα εργαλεία τα οποία προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία. Πολύ συχνά πρόκειται για μακρόπνοη διαδικασία η οποία μπορεί να έχει βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

Η επίσημη ιστοσελίδα της κυβέρνησης του Καναδά (<https://www.canada.ca/en.html> και <https://www.canada.ca/fr.html>) είναι δίγλωσση και προσφέρει ειδικές ξεχωριστές ενότητες για θέματα απασχόλησης, μετανάστευσης, ταξιδιωτικών θεμάτων, επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, επιδομάτων, υγείας, φορολογίας, ζητήματα περιβάλλοντος και φυσικών πόρων, εθνικής ασφάλειας και άμυνας, πολιτισμού ιστορίας και αθλητισμού, δικαιοσύνης, μεταφορών και υποδομών, σχέσεων του Καναδά με τον υπόλοιπο κόσμο, οικονομικών ζητημάτων και επιστήμης και καινοτομίας.

Παραδοσιακά η εξουσία στη χώρα επικεντρώνεται στο πρόσωπο του Πρωθυπουργού, ο οποίος είναι ο επίσημος ανώτερος υπάλληλος που υπηρετεί ως ο κύριος Υπουργός του Στέμματος, πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου και κατά συνέπεια Επικεφαλής της Κυβέρνησης του Καναδά. Επίσημα ο πρωθυπουργός διορίζεται από τον Γενικό Κυβερνήτη του Καναδά, αλλά σύμφωνα με τις συνταγματικές διατάξεις, ο πρωθυπουργός πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Κατά την πρόσφατη ιστορία έχουν διατελέσει πρωθυπουργοί του Καναδά οι:

- Pierre Elliot Trudeau (20 Απριλίου 1968-3 Ιουνίου 1979)
- Joe Clark (4 Ιουνίου 1979-2 Μαρτίου 1980)
- Pierre Elliot Trudeau (3 Μαρτίου 1980 – 29 Ιουνίου 1984)
- John Turner (30 Ιουνίου 1984-16 Σεπτεμβρίου 1984)
- Brian Mulroney (17 Σεπτεμβρίου 1984- 24 Ιουνίου 1993)
- Kim Campbell (25 Ιουνίου 1993-3 Νοεμβρίου 1993)
- Jean Chrétien (4 Νοεμβρίου 1993- 11 Δεκεμβρίου 2003)
- Paul Martin (12 Δεκεμβρίου 2003- 5 Φεβρουαρίου 2006)
- Steven Harper (6 Φεβρουαρίου 2006- 3 Νοεμβρίου 2015)
- Justin Trudeau (4 Νοεμβρίου 2015-)

Στην μελέτη της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά, θα επικεντρωθούμε αρχικά στην ανάλυση των όρων δημόσια διπλωματία και ψηφιακή διπλωματία, στην έννοια της ανάπτυξης της ήπιας ισχύος και στη διασύνδεση δημόσιας διπλωματίας και nation branding. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η προσέγγιση του νεοκλασικού ρεαλισμού η οποία μπορεί να λειτουργήσει ερμηνευτικά για την ιστορική πορεία του Καναδά.

Στη συνέχεια αναλύεται η διαχρονική πορεία του Καναδά και η εξέλιξη του ως ήπια ισχύς και οι βασικοί άξονες της εξωτερικής πολιτικής. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός της εξωτερικής πολιτικής και της δημόσιας διπλωματίας και η σταθερή κατάταξη της χώρας σε υψηλή θέση.

Η προσέγγιση μας στηρίζεται σε ανάλυση της ψηφιακής διπλωματίας της χώρας, της περιβαλλοντικής πολιτικής και της πολιτικής τουρισμού, πολιτισμού, μετανάστευσης και ισότητας των φύλων. Ουσιαστικά όλες οι πτυχές της πολιτικής της χώρας είναι αλληλένδετες με χαρακτηριστικό παράδειγμα την φεμινιστική εξωτερική πολιτική.

Ειδικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η προσωποκεντρική δημόσια διπλωματία γύρω από το πρόσωπο του Πρωθυπουργού, η οποία αντικατοπτρίζεται και στην συνολική εικόνα της χώρας. Θα εξετάσουμε επίσης τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα με την επισήμανση ότι την τελευταία πενταετία έχει πραγματοποιηθεί αλλαγή κυβέρνησης στον Καναδά με επίδραση και στην άσκηση της δημόσιας διπλωματίας.

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟ NATION BRANDING

Δημόσια Διπλωματία και ψηφιακή διπλωματία

Οι αλλαγές στην τεχνολογία έχουν επιφέρει σημαντική μεταβολή σε όλους τους τομείς των δραστηριοτήτων. Όπως τονίζει ο Π. Βαρβαρούσης (2006: 33) “Η δυναμική της παγκοσμιοποίησης δυναμώνει αναμφίβολα την πολιτική συνεργασία και ολοκλήρωση και δημιουργεί ένα κοινό σύστημα αξιών, μέσα από το οποίο, θα μπορούσε σε ένα βαθμό να υπογραμμιστεί ότι ενισχύεται η σταθερότητα, η ανάπτυξη και η ειρήνη. Κρατικοί και μη φορείς σε μια νέα κατανομή αρμοδιοτήτων. Η παγκοσμιοποίηση αναβαθμίζει τον ιδιωτικό παράγοντα, συμπαρασύροντας παράλληλα και την κρατική πολιτική, και ακόμη τη διπλωματία να κινηθεί προς την κατεύθυνση αυτή.”

Βρισκόμαστε πλέον σε συνθήκες έντονου ανταγωνισμού, κοινωνίας της γνώσης και των τεχνολογικών εξελίξεων αλλά ουσιαστικά για την υπέρβαση συνόρων επικοινωνίας. Ουσιαστικά έχουν διευκολυνθεί σημαντικά υπερεθνικές, μη κυβερνητικές πρωτοβουλίες και θα μπορούσε να υπάρξει ουσιαστικά δημιουργία παγκόσμιας κοινωνίας με εξάλειψη συνόρων και ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, αγαθών αλλά κυρίως ιδεών.

Η υπέρβαση των συνόρων καταγράφεται ουσιαστικά από τον όρο «διαδικτυακή πολιτική» η «διαδικτυακή πολιτική» (Netpolitik) «ο οποίος χρησιμοποιείται στη σύγχρονη διπλωματία για να εκφράσει τη σημασία των δικτύων πληροφόρησης και επικοινωνίας ως βάση διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής και των διεθνών σχέσεων.» (Βαρβαρούσης: 59).

Η δυναμική η οποία αναπτύσσεται αλλά τον παραδοσιακό ρόλο της πολιτικής και της διπλωματίας σε ένα κόσμο όπου, εκτός από την εξαίρεση ορισμένων κρατών υπάρχει πολύμορφη πληροφόρηση και ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις πηγές πληροφόρησης

Σύμφωνα με το Π. Βαρβαρούση (2006: 68) «Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται μια νέα μορφή διπλωματίας, η επονομαζόμενη «εικονική» ή «ψηφιακή διπλωματία» (virtual diplomacy ή digital diplomacy) που στηρίζεται στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας και διεξάγεται με πρακτικές της δημόσιας διπλωματίας και της διπλωματίας του πολίτη (public diplomacy). Πρόκειται για τη δημιουργία συγκεκριμένων χώρων, όπου πολίτες, εκπρόσωποι κρατών, οργανώσεων,

ινστιτούτων, επιχειρήσεων κλπ. μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους, να αντλούν πληροφορίες, να προβάλλουν τις θέσεις τους και να διαπραγματεύονται.

Στο πλαίσιο αυτό οι διπλωματικές αποστολές αναπτύσσουν δίκτυα επικοινωνίας σε διαρκή βάση και διευκολύνουν την καλλιέργεια σχέσεων με πολίτες, εκπροσώπους φορέων, επιχειρηματικών ομάδας, πολιτιστικών φορέων και πολιτικές προσωπικότητες.

Η δημόσια διπλωματία εξυπηρετεί πολλαπλούς σκοπούς και «μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για να κερδίσει την υποστήριξη των ατόμων, να προσελκύσει, να δεσμεύσει και να πείσει άλλους, να εκπαιδεύσει μέσω της ανταλλαγής ιδεών και να δείξει βούληση και επιθυμία για τη σύγκλιση και την επίτευξη πολιτικών συμφωνιών. Οι κυβερνητικές και διπλωματικές υπηρεσίες δέχονται προτάσεις από άτομα, εταιρείες, ινστιτούτα, ερευνητικά κέντρα, τράπεζες, επιχειρήσεις κλπ μέσω διαδικτύου για τη διοργάνωση εικονικών συνδιασκέψεων, και ηλεκτρονικών δημοσκοπήσεων που έχουν άμεση επιρροή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. (Βαρβαρούσης:71).

Οι θεωρητικοί μιλούν για «Realpolitik» με εκπροσώπους στο πέρασμα των αιώνων τους Richelieu, Bismarck και Kissinger η οποία “εκφράζει την πολιτική που εμπνέεται από τα γεγονότα και τα υπαρκτά προβλήματα και επιδιώκει, με ρεαλιστικές εκτιμήσεις, να αξιοποιήσει τις προσφερόμενες δυνατότητες για την επιτυχία των στόχων που θέτει.”(Βαρβαρούσης :78) Επίσης γίνεται συχνά λόγος για κυβερνοπολιτική λόγω της κυριαρχίας των πληροφοριών.

Η αυξανόμενη βαρύτητα της ψηφιακής πληροφόρησης και της σύνδεσης της με την σφαίρα των ιδεών. Χαρακτηριστικά οι John Arquilla και David Ronfeldt εισήγησαν τον όρο «Noopolitik» που αποδίδεται με τον όρο «νοόσφαιρα», σφαίρα των ιδεών. Η noopolitik αποτελεί μια προσέγγιση της άσκησης πολιτικής που αναλαμβάνεται από κρατικούς και μη φορείς, δίνει έμφαση στο ρόλο της ήπιας πολιτικής και ενσωματώνει τα μαζικά, ψηφιακά μέσα πληροφόρησης.” (Βαρβαρούσης: 83)

Ουσιαστικά ο ψηφιακός κόσμος, η πληροφορική και η επικοινωνία έχουν άμεση απήχηση στην προώθηση πολιτικών θέσεων, κρατικών θέσεων, σταθερότητα

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη διπλωματία έχει η αξιοποίηση του πολιτισμικού υποβάθρου μιας χώρας. Οι υπεύθυνοι για την άσκηση εξωτερικής πολιτικής επικεντρώνονται:

- Στην προβολή της πραγματικής εικόνας του κράτους στο εξωτερικό με βάση πολιτισμικά επιτεύγματα
- Στην προώθηση των πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ των κρατών και των διαφόρων κοινωνικών ομάδων
- Στην υποστήριξη των οργανώσεων, συλλόγων, σωματείων και κοινοτήτων
- στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων στην πολιτιστική κίνηση και προβολή της χώρας στο εξωτερικό

όπως αναλυτικά καταγράφονται στη σχετική βιβλιογραφία (Βαρβαρούσης 172-173).

Η ήπια ισχύς

Η έννοια της ήπιας ισχύος (soft power) εισάγεται από τον Joseph Nye στο «Soft Power: The Means to Success in World Politics (2004:x) “Τι είναι soft power? Είναι η ικανότητα να πάρεις αυτό που επιθυμείς με έλξη παρά με εξαναγκασμό ή πληρωμή. Προκύπτει από την έλξη του πολιτισμού μιας χώρας, των πολιτικών ιδεωδών και των πολιτικών. Όταν η πολιτικές σου θεωρείται ότι είναι νόμιμες στα μάτια των άλλων, τότε ενισχύεται η soft power που διαθέτεις.”

Όπως υπογραμμίζει ο Βαρβαρούσης (2006:82) ο J. Nye υπογραμμίζει ότι η «ήπια ισχύς» (soft power) συνδέεται με την ικανότητα να ελκύει και να πείθει κάποιος με διπλωματικά μέσα και ως εκ τούτου αποτελεί το βασικότερο μέσο επιτυχίας στην εξωτερική πολιτική κερδίζοντας έδαφος σε υφεσιακό περιβάλλον και σε έντονα δικτυωμένο κόσμο ενώ «σκληρή ισχύς» συνδέεται στενά με την άσκηση βίας για την εκπλήρωση των στόχων και οι εκφραστές της χρησιμοποιούν περισσότερο στρατιωτικά μέσα, ώστε να εξαναγκάσουν τους άλλους να αποδεχτούν αυτά που δεν αποδέχονται μέσω ανταμοιβών.

Δημόσια διπλωματία και nation branding

Ο Simon Anholt είχε εκφράσει την άποψη ότι « η δημόσια διπλωματία είναι υποσύνολο του nation branding. Θεωρούσε ότι το nation branding συμπεριλαμβάνει το τρόπο με τον οποίο ένα έθνος παρουσιάζει και αντιλαμβάνεται τον εαυτό του σε άλλα έθνη, ενώ η δημόσια διπλωματία φαίνεται να επικεντρώνεται αποκλειστικά στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται και αντιπροσωπεύεται η κυβερνητική πολιτική σε άλλα κοινά: με άλλα λόγια ένα διεθνές ισοδύναμο αυτού που θεωρείται δημόσιες υποθέσεις ή ένα είδος διπλωματίας όπου αποδέκτης είναι η κοινωνία παρά άλλοι διπλωμάτες ή υπουργοί».(Public Diplomacy and Place Branding: 2006: 271).

Θεωρεί ότι το nation branding είναι απλά ένα σημείο του «εξάγωνου», του nation brand ένα έκτο της εικόνας με την οποία τα κράτη απεικονίζουν συνήθως τον εαυτό τους, είτε τυχαία είτε κατόπιν σχεδιασμού. Κατά την άποψη αυτή, η δημόσια διπλωματία είναι

σαφώς συστατικό στοιχείο του nation branding. Αφορά αναπαράσταση μιας πτυχής της εθνικής δραστηριότητας, ενώ το new branding επιχειρεί να εναρμονίσει πολιτική, ανθρώπους, αθλητισμό και πολιτισμό, τουρισμό, εμπόριο και προώθηση των επενδύσεων και προσέλκυση ταλέντων.

Κατά την άποψη του (2006:274) η δημόσια διπλωματία έχει τρία διακριτά στάδια στην εξέλιξη και ανάπτυξη της.

1^ο στάδιο: είναι το προ Murrrow στάδιο όπου οι υπεύθυνοι της δημόσιας διπλωματίας απλά «πωλούν» τις πολιτικές τις οποίες επιλέγει να εφαρμόσει η κυβέρνηση

2^ο στάδιο: το μετά Murrrow στάδιο, όπου η λειτουργία της είναι κυρίως να πωλεί την πολιτική της κυβέρνησης, αλλά έχουν οι δρώντες την δύναμη να προσδιορίσουν το ύφος και το περιεχόμενο της εξωτερικής πολιτικής.

3^ο Στάδιο: η δημόσια διπλωματία χρησιμοποιεί τα εργαλεία της δημόσιας διπλωματίας με διαφορετικό τρόπο, και σπάνια έχει χρησιμοποιηθεί με συνέπεια ή σωστά από τις κυβερνήσεις.

Με τη σειρά του ο Eytan Gilboa στο άρθρο “Searching for a Theory of Public Diplomacy” το οποίο δημοσιεύτηκε στο «The Annals of the American Academy of Political and Social Science» το Μάρτιο 2008 συνδέει τη δημόσια διπλωματία με το nation branding. «Ένας τυπικός ορισμός περιγράφει τη δημόσια διπλωματία ως άμεση επικοινωνία με τους ξένους λαούς με στόχο στην επίδραση στη σκέψη τους και τελικά στην σκέψη των κυβερνήσεων » παραθέτοντας το (Malone 1985, 199) . Θεωρεί ότι ο ορισμός αυτός δεν λέει ποιος ελέγχει την επικοινωνία αυτή, πιθανώς λόγω της ευρείας πεποίθησης την δεκαετία του 1980 ότι μόνο οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν δημόσια διπλωματία. Ο ορισμός επίσης υπονοεί δύο στάδια στη διαδικασία επίδρασης: πρώτον, την άμεση επικοινωνία σχεδιασμένη προκειμένου να δημιουργήσει υποστήριξη στη κοινή γνώμη του άλλου κράτους και δεύτερο άσκηση πίεσης από το ενημερωμένο κοινό του άλλου κράτους προς την κυβέρνηση του άλλου κράτους να υιοθετήσει πολιτικές προς την κυβέρνηση η οποία ασκήσει δημόσια διπλωματία. Ύστεροι ορισμοί εντόπισαν δρώντες και περιεχόμενο.

Προσθέτει την προσέγγιση του Tuch ότι η δημόσια διπλωματία είναι η διαδικασία επικοινωνία μιας κυβέρνησης με ξένα κοινά σε μια προσπάθεια να γίνουν κατανοητές οι

ιδέες και τα ιδανικά του έθνους, οι θεσμοί και ο πολιτισμός καθώς και οι εθνικοί στόχοι και πολιτικές και την εξειδίκευση από τον Frederich ότι πρόκειται για πληροφορίες σχετικά με συγκεκριμένο περιεχόμενο δηλαδή δραστηριότητες, κατευθυνόμενες στο εξωτερικό στο τομέα της πληροφόρησης, της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, των οποίων στόχος είναι η επίδραση σε μια ξένη κυβέρνηση μέσω επίδρασης στους πολίτες της.

Τονίζει τις προσεγγίσεις των Wilcox, Ault και Agee για τον ορισμό των δημόσιων σχέσεων για κυβερνήσεις, θεσμούς και εταιρείες τονίζοντας την εισαγωγή όρων όπως «νέα διπλωματία», δημόσια διπλωματία» και «διπλωματία των μέσων» έγιναν πολύ ασαφείς και ανακριβείς και ήταν απαραίτητο να τους δοθούν περισσότερες συγκεκριμένες σημασίες

Αναφέρει επίσης την έκδοση του περιοδικού Place Branding το οποίο διερευνά ζητήματα branding, marketing και δημόσιας διπλωματίας και την ίδρυση της Association for Place Branding and Public Diplomacy. Καθώς το brand (μάρκα) αποδίδει σε προϊόντα και υπηρεσίες συναισθηματική διάσταση, με την οποία μπορούν να ταυτιστούν οι άνθρωποι το “brand state” αναφέρεται σε αυτό που οι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο σκέφτονται και αισθάνονται για ένα κράτος.

Ουσιαστικά η προσέγγιση του E. Gilboa επικεντρώνεται στη μετατόπιση στον κόσμο των εικόνων και της επιρροής, της οικονομικής και εμπορικής επιτυχίας στο νέο παγκόσμιο σύστημα, στην προσέλκυση επενδύσεων, υψηλού βιοτικού επιπέδου.

Το Nation Brands Index σύμφωνα με τον Anholt είναι το σύνολο των αντιλήψεων μιας χώρας και του λαού σε έξι τομείς: τουρισμό, εξαγωγές, πολιτισμό και κληρονομιά, επενδύσεις και μετανάστευση, άνθρωποι και διακυβέρνηση ενώ η δημόσια διπλωματία από την άλλη πλευρά, πρέπει να ασχοληθεί με πολύπλοκα και πολύπλευρα ζητήματα, πρέπει να αντιμετωπίζει την κοινωνική και πολιτική ορμή η οποία δεν γίνεται εύκολα κατανοητή στο εξωτερικό. Εν συντομία, η δημόσια διπλωματία δεν μπορεί να περιορίζεται σε συνθήματα και εικόνες, σύμφωνα με τον E. Gilboa.

Ο Dinnie (2008) προτείνει ότι το nation branding έχει τρεις βασικούς στόχους: σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται η αύξηση των εξαγωγών, ο τουρισμός και οι εσωτερικές και διεθνείς επενδύσεις. Ο Anholt (2007) επιμένει περισσότερο στην «ανταγωνιστική ταυτότητα» σε αντίθεση με το branding, καθώς έχει μεγαλύτερη σχέση με την ανάπτυξη της παγκόσμιας ταυτότητας του κράτους, την πολιτική και τα οικονομικά.

Το nation branding αφορά την παγκόσμια ταυτότητα μιας χώρας, την πολιτική και τα οικονομικά. Το nation branding προάγει την προσέλκυση ταλέντων, όπου οι χώρες συναγωνίζονται για να αποκτήσουν εξειδικευμένους εργαζόμενους και σπουδαστές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα το nation branding μπορεί να δημιουργήσει συναλλαγματική σταθερότητα, να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών, να επαναφέρει την διεθνή αξιοπιστία και κατάταξη και να δώσει ώθηση για δυνατές παγκόσμιες συνεργασίες (Dinnie, 2008).

Ο νεοκλασικός ρεαλισμός

Ο Steven Lobell (2009:16) στο βιβλίο *Neoclassical Realism, the State and the Foreign Policy* εξετάζει τα ζητήματα με τα οποία ασχολούνται οι νεορεαλιστές. Ιδιαίτερα οι νεορεαλιστές ασχολούνται με τα μεγάλα ερωτήματα της διεθνούς πολιτικής, όπως: «Γιατί συμβαίνουν οι πόλεμοι; Γιατί η συνεργασία είναι δύσκολη μεταξύ των κρατών; Αντιμετωπίζουν τα ερωτήματα αυτά με επιστημονικό τρόπο, σε μια προσπάθεια να δαμάσουν το θετικιστικό μεθοδολογικό σθένος στο οποίο υστερούσαν οι κλασικοί. Εντοπίζουν τα επαναλαμβανόμενα μοντέλα στη παγκόσμια πολιτική, στη δομή του διεθνούς συστήματος και το προσδιοριστικό χαρακτηριστικό του, την αναρχία η οποία αναγκάζει τα κράτη να ακολουθούν παρόμοιες στρατηγικές προκειμένου να εξασφαλιστούν. Χρησιμοποιώντας την περισσότερο πολύτιμη παράμετρο, την σχετική κατανομή ικανοτήτων ή την ισορροπία δυνάμεων, εξηγούν ένα μεγάλο εύρος της συμπεριφοράς των μεγάλων δυνάμεων και τα συστημικά αποτελέσματα.» Στηρίζεται στη θεωρία ισορροπίας ισχύος του Waltz για να εξηγήσει την ισορροπία δυνάμεων «Αντλώντας αναλογίες από τη μικροοικονομία, ο Waltz εστιάζει στις ιδιότητες και τους περιορισμούς που επιβάλλει το διεθνές σύστημα σε όλα τα κράτη (ιδιαίτερα στις μεγάλες δυνάμεις) και γενικεύει από τα εσωτερικά χαρακτηριστικά των μεμονωμένων κρατών. Το κράτος γίνεται «μαύρο» κουτί. Αυτό το οποίο διακρίνει τα διεθνή από τα εθνικά πολιτικά συστήματα είναι οι διαφορές στην κατάταξη (αναρχία σε σχέση με ιεραρχία), τα χαρακτηριστικά των μονάδων (λειτουργική ομοιότητα σε σχέση με διαφορά) και κατανομή των υλικών δυνατοτήτων ανάμεσα στις μονάδες.»

Η θεωρία αυτή έχει χρησιμοποιηθεί από τους Haglund και Onea (2008) στο άρθρο «Sympathy for the devil: Myths of neoclassical realism in Canadian foreign policy» για

να εξηγήσουν τις πολιτικές επιλογές της εξωτερικής πολιτικής του Καναδά. Ουσιαστικά εξετάζεται πως τα κράτη προσπαθούν να βελτιώσουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα να είναι αποτελεσματικά σε άναρχο περιβάλλον και να μην εκτεθούν σε κίνδυνο.

Αυτή η συμπεριφορά προσαρμογής την υιοθετούν τα κράτη προκειμένου να βελτιώσουν το ανταγωνιστικό του πλεονέκτημα και τις πιθανότητες επιβίωσης, οδηγεί στην διαίωνιση ενός άναρχου διεθνούς συστήματος παρόλο που δεν είναι αυτό το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Ωστόσο σε ένα άναρχο σύστημα όπως υποστηρίζει ο Waltz. “Αυτοί, οι οποίοι δεν βοηθούν τον εαυτό τους, ή οποίοι είναι λιγότερο αποτελεσματικοί από τους υπόλοιπους, δεν θα έχουν ευημερία και θα εκτεθούν σε κίνδυνο.”

Η προσέγγιση αυτή ενδέχεται να ερμηνεύει τις στρατηγικές επιλογές του Καναδά και την άσκηση της διπλωματίας και ιδιαίτερα της δημόσιας διπλωματίας. Ιδιαίτερα ο ρόλος των Ηνωμένων Πολιτειών φαίνεται να επιδρά άμεσα στην άσκηση της δημόσιας διπλωματίας του γειτονικού Καναδά.

Η Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ ΣΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ ΚΑΙ Η ΑΣΚΗΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ

Η εξέλιξη του Καναδά ως ήπια ισχύς

Ο Michael Hawes, Executive Director στο Fulbright Canada στο άρθρο «Canada soft power and public Diplomacy» Michael Hawes (https://www.uscpublicdiplomacy.org/pdin_monitor_article/canada%E2%80%99s-soft-power-and-public-diplomacy) παρουσιάζει μια εμπειριστατωμένη επισκόπηση της πορείας του Καναδά μετά από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο .

Θεωρεί ότι η έννοια της ήπιας ισχύος προϋπάρχει αφού τα κράτη χρησιμοποιούσαν ποικίλα διπλωματικά εργαλεία. Για τον Καναδά, η προδιάθεση για την ενίσχυση των διπλωματικών επιλογών, αποτελούσε σήμα κατατεθέν της εξωτερικής πολιτικής από το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πόλεμου. Ο Καναδάς είχε ένα δυσανάλογα μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση και στον προσδιορισμό της μεταπολεμικής παγκόσμιας τάξης και συνειδητά διαμόρφωσε το προφίλ του ειρηνοποιού, του κράτους που βοηθά και διορθώνει, του τίμιου διαμεσολαβητή. Είναι το αρχέτυπο της μεσαίας δύναμης ειδικά κατά την περίοδο της επονομαζόμενης χρυσής περιόδου της καναδικής εξωτερικής πολιτικής. (την εποχή Pearson) από το 1945 έως το 1957 και επίσης στο τέλος της δεκαετίας του 1990 όταν ο Lloyd Axworthy ήταν Υπουργός Εξωτερικών. Ουσιαστικά ο Pearson έχει εφεύρει την ειρηνευτική διαδικασία ως διπλωματικό εργαλείο και είχε ουσιαστικό ρόλο ώστε η ατζέντα της ανάπτυξης στην παγκόσμια προσοχή. Ομοίως ο Υπουργός Axworthy και προσδιόρισε τον Καναδά ως επικεφαλής σε ζητήματα αξιών και αρχών, ιδιαίτερα μέσω της εκστρατείας μείωσης των ναρκοπεδίων παγκοσμίως.

Η καναδική εξωτερική πολιτική ήταν επιπρόσθετα επηρεασμένη από δύο βασικά και αλληλένδετα γεγονότα: τον δυσανάλογα μεγάλο ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών, στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ζωή των Καναδών και την πολύ σημαντική δέσμευση του Καναδά στις αρχές και τις πρακτικές της πολυμερούς διπλωματίας και της πολυμερούς διαχείρισης. Ο αυθορμητισμός του Καναδά για εθελοντισμό και η δέσμευση του στη στρατηγική της ήπιας ισχύος, που αντικατοπτρίζεται στις πρακτικές και τις προτεραιότητες της εξωτερικής πολιτικής, ήταν ιδιαίτερα έντονος κατά τις περιόδους όπου οι σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν

περισσότερο ασφαλείς, δηλαδή στο τέλος της δεκαετίας του 40 και το 1950, και πάλι το 1990.

Η ήπια ισχύς δεν ήταν τυχαία, αλλά ήταν προσεκτικά σχεδιασμένη για να επηρεάσει το μυαλό και την καρδιά των ξένων πολιτών, και να επιτρέψει στο Καναδά να διαδραματίσει ένα μεγαλύτερο ρόλο, από αυτό που επιτρέπουν οι υλικές και στρατιωτικές δυνατότητες του.

.Ο M. Hawes θεωρεί ενδιαφέρον ότι στην αρχή του νέου αιώνα οι Αμερικανοί, δεν έβλεπαν τον Καναδά ως ειρηνοποιό, ως φορέα που βοηθά ή ως ένα τίμιο διαμεσολαβητή και ο Καναδάς αποφάσισε να μην συμμετάσχει στον πόλεμο στο Ιράκ, τίθετο η ερώτηση εάν ο Καναδάς ήταν ένας αξιόπιστος σύμμαχος, κάτι το οποίο ήταν ο ακρογωνιαίος λίθος της μεταπολεμικής εξωτερικής πολιτικής του Καναδά.

Ιδιαίτερα στην περίπτωση του Καναδά οι δύο βασικές προτεραιότητες είναι η δυνατή και σταθερή σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, και η ικανότητα να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία και τη διαχείριση της πολύπλευρης παγκόσμιας τάξης. Και οι δύο αυτές προτεραιότητες εξαρτώνται από μια καλά οργανωμένη, προσεκτικά σχεδιασμένη και συστηματική ενορχηστρωμένη δημόσια διπλωματία σε όλα τα επίπεδα.

Οι βασικοί άξονες της εξωτερικής πολιτικής του Καναδά

Στην ομιλία της την 6 Ιουνίου 2017 η Υπουργός Εξωτερικών του Καναδά, Chrystia Freeland, παρουσίασε τα βασικά σημεία της εξωτερικής πολιτικής του Καναδά. Σε ιστορική αναδρομή τονίζει τη συμβολή Καναδών στην εγκαθίδρυση διεθνών θεσμικών φορέων όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου η οποία οδήγησε στη δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Οι αναφορές είναι εκτενείς και τονίζεται η ιστορική συνέχεια των δράσεων. Ο Καναδός John Humphrey, θεωρείται ο κύριος συντάκτης της Οικουμενικής Διακήρυξη

των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1948. Επίσης ο εξέχων Καναδός με την προώθηση ανθρωπιστικών δράσεων σε διεθνές επίπεδο στον οποίο απενεμήθη το βραβείο Νόμπελ για την ηγεσία του κατά τη διάρκεια της κρίσης στο Σουέζ το 1956 και τη δημιουργία των σύγχρονων ειρηνευτικών δυνάμεων.

Κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Mulroney υπεγράφει η συμφωνία για την όξινη βροχή (US Canada Air Quality Agreement) η οποία οδήγησε στο Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ το 1987 για την εξάλειψη των χλωροφθορανθράκων (CFCs) και την προστασία της στοιβάδας του όζοντος..

Ως προς τα ζητήματα υποστήριξης ο Καναδάς έχει υποστηρίξει τις αρχές του μαζί με τους συμμάχους και ενίσχυσης της παγκόσμιας τάξης στο Σουέζ, στην Κορέα, στο Κογκό, στην Κύπρο, στο πρώτο πόλεμο του Κόλπου, στα Βαλκάνια, στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ.

Ως προς τα ζητήματα αεροπορικής ασφάλειας, ο Καναδάς έχει θεσπίσει από κοινού με τις Ηνωμένες Πολιτείες την North American Aerospace Defense Command. Η υπουργός Εξωτερικών αναφέρει χαρακτηριστικά «To put it plainly: Canadian diplomacy and development sometimes require the backing of hard power. Force is of course always a last resort. But the principled use of force, together with our allies and governed by international law, is part of our history and must be part of our future.»

Η διατύπωση αυτή εντάσσει τον Καναδά σε συμμετοχή δράσεων hard power αλλά η χρήση ισχύος πραγματοποιείται από κοινού με τους συμμάχους και διέπεται από κανόνες του διεθνούς δικαίου.

Η προσέγγιση της Υπουργού Εξωτερικών θέτει συνέχεια και συνέπεια στην εξωτερική πολιτική της χώρας συνδέοντας παρελθόν, παρόν και μέλλον. Στο ανωτέρω πλαίσιο, ο Καναδάς υποστηρίζει την Ατζέντα 2030 για τον άνθρωπο, την ευημερία και τον πλανήτη.

Ο Καναδάς αναλαμβάνει να θέσει τα πρότυπα με βάση τα οποία τα κράτη πρέπει να αντιμετωπίζουν τις γυναίκες, λεσβίες, ομοφυλόφιλους, διεμφυλικούς, φυλετικές, εθνικές, γλωσσικές και θρησκευτικές μειονότητες καθώς και αυτόχθονες.

Επίσης ο Καναδάς αναγνωρίζει τον ηγετικό ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών τα τελευταία εβδομήντα χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο και θέτει σαφείς στόχους, όπως διατυπώνονται κατά την εκφώνηση της ομιλίας:

- Υποστήριξη πολυμερών fora όπως G7, G20, OAS (Οργανισμός Αφρικανικών Κρατών), APEC(Οικονομική Συνεργασία Ασίας Ειρηνικού), WTO(Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου), WHO (Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας), Κοινοπολιτεία, Γαλλοφωνία, Arctic Council (Αρκτικό Συμβούλιο) και το NATO και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.
- Ο ακρογωνιαίος λίθος είναι η δέσμευση στη Transatlantic Alliance (Διατλαντική Συμμαχία), με εμφανή δέσμευση στην CETA (Περιεκτική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία)
- Ο Καναδάς διεκδικεί την θέση μη μόνιμου μέλους στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ
- Μεταξύ των αρχών του Καναδά, συγκαταλέγονται ο φεμινισμός, τα δικαιώματα γυναικών και κοριτσιών, το δικαίωμα στην αναπαραγωγή, το δικαίωμα σε ασφαλή διακοπή της κύησης
- Ο Καναδάς δεσμεύεται σε θέματα πλουραλισμού, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κράτους δικαίου
- Ως μεσαία δύναμη επιθυμεί την διατήρηση ικανής, επαγγελματικής και ισχυρής στρατιωτικής δύναμης με εκπαίδευση, εξοπλισμό και πόρους
- Επιθυμεί τον εκσυγχρονισμό της NAFTA (North America Free Trade Agreement- Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Βόρειας Αμερικής)

Οι ανωτέρω άξονες προσφέρουν ένα καίριο ρόλο για τον Καναδά τον 21^ο αιώνα με βάση τη γεωγραφική του θέση, την εμπειρία, τις αξίες του.

Ο Καναδάς στο παγκόσμιο γίγνεσθαι

Ο Richard Nimijean (2018) στο άρθρο «Is Canada back? Brand Canada in a turbulent world», *Canadian Foreign Policy Journal*, 24:2, 127-138, αναφέρεται στην ομιλία του J. Trudeau τη νύκτα της νίκης του όπου μίλησε για «sunny ways» υπονοώντας

ότι αυτή η κυβέρνηση θα προσφέρει ένα θετικό, εποικοδομητικό και ακόμη και νοσταλγικό όραμα. Δεν προκαλεί έκπληξη ότι οι Καναδοί και ο κόσμος χειροκρότησαν όταν μετά από τις εκλογές δήλωσε: “Πολλοί από εσάς ανησύχησαν ότι ο Καναδάς έχει χάσει την εποικοδομητική φωνή συμπόνοιας στον κόσμο τα τελευταία δέκα χρόνια. ....Λοιπόν,έχω ένα απλό μήνυμα για εσάς: εκ μέρους των 35 εκατομμυρίων Καναδών, επιστρέψαμε (we’re back)” (από Bronskill 2015).

Η πορεία του J. Trudeau, από την ανάληψη της εξουσίας το 2015, σηματοδοτεί στροφή στην εξωτερική πολιτική του Καναδά μετά από τη διακυβέρνηση Harper με δηλώσεις ο οποίες καλλιέργησαν κλίμα αισιοδοξίας για το περιβάλλον, τη διαφορετικότητα, τα ζητήματα φύλου. Όταν ρωτήθηκε ο πρωθυπουργός γιατί υπάρχει ίση εκπροσώπηση και από τα δύο φύλα στο Υπουργικό Συμβούλιο απάντησε «Γιατί βρισκόμαστε στο 2015»

Τα μηνύματα όπως “Canada’s back” and “sunny ways” σηματοδότησαν μια νέα οπτική για το μέλλον και τις εξελίξεις στο διεθνή ρόλο της χώρας. Ο Richard Nimijean (2018: 129) επιχειρεί επισκόπηση της πρόσφατης πορείας της δημόσιας διπλωματίας καθώς την εποχή της διακυβέρνησης Chrétien εφάρμοσε στρατηγικές branding και δημόσιας διπλωματίας, συμπεριλαμβάνοντας τις διαφημισμένες Team Canada trade missions. Η προσέγγιση αυτή εξαφανίζεται κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Harper, εκτός από τις περιστασιακές αναφορές σε μετατροπή του Καναδά σε καθαρή ενεργειακή υπερδύναμη, αν και η ιδέα αυτή δεν διατηρήθηκε δεδομένων των θέσεων του Harper για το περιβάλλον. Η κυβέρνηση του Harper σταμάτησε ένα από τα κύρια προγράμματα δημόσιας διπλωματίας του Καναδά “Understanding Canada,” το 2012. Ωστόσο η κυβέρνηση του Trudeau, επέστρεψε στην εποχή Chrétien, αναβίωσε την ιδέα της στρατηγικής προώθησης των επενδύσεων στο Καναδά μέσω του προγράμματος “Investing in Canada”.

Η ρητορική με την πραγματικότητα του Trudeau παρουσιάζει κενά σε ορισμένα καίρια χαρτοφυλάκια όπως τονίζει ο Richard Nimijean (2018: 131-132)

- Για το περιβάλλον έχει υπάρξει μικρή πρόοδος στην επίτευξη των στόχων των εκπομπών, όπως σημειώνει έλεγχος ευρείας κλίμακας από τον Ομοσπονδιακό Επιθεωρητή Περιβάλλοντος, τον Ομοσπονδιακό Γενικό Επιθεωρητή και εννέα τοπικούς γενικούς επιθεωρητές (Rabson 2018), και ο Trudeau πρέπει να

υπερασπιστεί την άποψη ότι οι αγωγοί και οι βελτιωμένες επιδόσεις σε θέματα περιβάλλοντος συνυπάρχουν.

- Η Global Affairs Canada (2017) ισχυρίζεται ότι υπάρχει σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. και ο Trudeau μιλάει με ευγλωττία για την φεμινιστική εξωτερική πολιτική, ωστόσο η κυβέρνηση Trudeau συνεχίζει να υπερασπίζεται την πώληση όπλων στην Σαουδική Αραβία παρά τους ισχυρισμούς για καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αντιτίθεται στους κανονισμούς του Καναδά και στη συνεχιζόμενη καταστολή των φεμινιστών στην Σαουδική Αραβία. Επίσης ο πρωθυπουργός ανέφερε ότι ο Καναδάς θα φαινόταν ως «μπανανία» εάν ακύρωνε τη σύμβαση και θα αποκλείονταν από τους διεθνείς κύκλους – με άλλα λόγια, θα ήταν επιζήμιο για το nation branding.
- Παρά τη μακροπρόθεσμη υπόσχεση για ενεργή συμμετοχή στην ειρηνευτική διαδικασία, χρειάστηκε η κυβέρνηση Trudeau δύο χρόνια για να υποστηρίξει την αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Μάλι
- Ίσως το σημαντικότερο, το καλωσόρισμα του Trudeau's στους πρόσφυγες από τη Συρία, “you are home”– πληροφορούσε ότι ο Καναδάς επέστρεψε αλλά η μεγάλη αύξηση των αιτημάτων από το εξωτερικό οδήγησε σε μη διαχειρίσιμες ροές.

Το συμπέρασμα είναι ότι πέρα από την επικοινωνιακή πολιτική πρέπει να λαμβάνονται ρεαλιστικά υπόψη οι πραγματικές δυνατότητες και να υπάρχει κατά το δυνατό αρμονία λόγων και έργων ώστε να οικοδομείται σταθερά εικόνα αξιοπιστίας.

Ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός του Καναδά

Στο εγχειρίδιο Revitalizing Canadian Public Diplomacy με συγγραφέα τον Kevin D. O' Shea, σε μελέτη η οποία έχει ανατεθεί από το Canadian Global Affairs Institute αναλύονται οι προτεραιότητες για το πενταετές σχέδιο αναζωογόνησης της δημόσιας διπλωματίας. Υπήρχε ουσιαστικά ένα πενταετές σχέδιο για την αναζωογόνηση της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά.(K. O' Shea 2016: 3-4) με αναλυτική παράθεση των βασικών παραμέτρων.

Πρώτο, η έλξη της ήπιας ισχύος του Καναδά και η φήμη του εξαρτάται από την εσωτερική πολιτική και τις διεθνείς ιδέες και πόρους, περισσότερο από οποιοδήποτε

εργαλείο δημόσιας διπλωματίας. Οι δράσεις έχουν σημασία όταν γίνονται αντιληπτές. Αυτό σημαίνει ότι ο Καναδάς πρέπει να σκεφτεί ορισμένες ιδέες, ηγεσία και πόρους είτε αφορούν την καινοτομία, την κλιματική αλλαγή, τη διεθνή μετανάστευση, τα ζητήματα των ιθαγενών, την Αρκτική, την Ατζέντα της Βόρειας Αμερικής, ή την ανάπτυξη και την άμυνα. Οι επισκοπήσεις για την άμυνα, την διεθνή ανάπτυξη και τη διεθνή πολιτική θα είναι για την εμπλοκή του κοινού στο Καναδά.

Δεύτερον, η κυβέρνηση πρέπει να προσπαθήσει μια συνολική στρατηγική για την προβολή της εικόνας του Καναδά. Η Global Affairs Canada θα πρέπει να έχει ηγετικό ρόλο σε καλύτερη στρατηγική ενσωμάτωση και κατεύθυνση για τη διεθνή διπλωματία, την οικονομική διπλωματία, και τη διεθνή ανάπτυξη και την συνεκτική αφήγηση σε δημόσια διπλωματία για καίρια ζητήματα. Επίσης ο Υπουργός Εμπορίου έχει εντολή να ασχοληθεί με τα ζητήματα “branding” και με τη διεθνή απήχηση και περιέργεια σε θέματα του Καναδά χάρις στην εκλογή του πρώτου viral πρωθυπουργού και ο Καναδάς πρέπει να εκμεταλλευθεί αυτή την ευκαιρία.

Τρίτον, η κυβέρνηση του Καναδά, πρέπει να επενδύσει περισσότερα στην παραδοσιακή εργαλειοθήκη της δημόσιας διπλωματίας, ιδιαίτερα στους τρεις τομείς:

- Κάθε Καναδική αποστολή πρέπει να έχει επαρκή χρηματοδότηση για δημόσια διπλωματία.
- Ο Καναδάς πρέπει να ενισχύσει τις ανταλλαγές προσώπων. Ο Καναδάς δεν έχει πλέον το πρόγραμμα διεθνών επισκέψεων το οποίο στοχεύει σε ανερχόμενους ηγέτες με επιρροή. Αντίθετα οι ΗΠΑ διαθέτουν περισσότερες από 84 διαφορετικές εκπαιδευτικές και πολιτιστικές ανταλλαγές οι οποίες χρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Εξωτερικών, το σημαντικότερο από τα οποία είναι το 90 εκατομμυρίων δολαρίων International Visitor Leadership Program με στόχο 5,000 ανερχόμενους ηγέτες από όλο τον κόσμο.
- Ο προϋπολογισμός 2016 είχε νέα χρηματοδότηση για προώθηση θεμάτων πολιτισμού στο εξωτερικό για δύο χρόνια, αλλά θα πρέπει να συνεχιστεί και να ενσωματωθεί στο Global Affairs.

Τέταρτον, η μελέτη πρότεινε η κυβέρνηση του Καναδά εκμεταλλευθεί τρία σημαντικά γεγονότα (την 150η επέτειο του Καναδά (2016-2017), την Προεδρία του Καναδά στους G7 (2018) και την εκστρατεία του Καναδά για το Συμβούλιου Ασφαλείας

του ΟΗΕ (2016-2021) προκειμένου να εγκαινιάσει και να δοκιμάσει μια συντονισμένη προσέγγιση στη δημόσια πολιτική στο χρονικό διάστημα πενταετίας από το 2017-21. Αυτά τα τρία γεγονότα είχαν θεωρηθεί ευκαιρίες για την συμμετοχή του κοινού στον Καναδά και στο διεθνή χώρο ως προς το διεθνή προσανατολισμό του Καναδά και τη δέσμευση σε διεθνείς λύσεις..

Προτείνονται λύσεις όπως

- Δημιουργία ενός γραφείου Διασποράς (Canadian Diaspora Office) και ένα γραφείο αποφοίτων Alumni Office in Global Affairs για την Καναδική Διασπορά και τους φοιτητές των καναδικών πανεπιστημίων και προγραμμάτων υποτροφιών, ως μέσο συνεργασίας με τα διεθνή κοινά για τα επόμενα γεγονότα και πέρα.
- Χρηματοδότηση των διπλωματικών αποστολών για δράσεις δημόσιας διπλωματίας
- Δημιουργία νέων προγραμμάτων επισκέψεων για αναδυόμενους ηγέτες (ίσως το Canada 150 Club), ξεκινώντας με αρχική δοκιμαστική περίοδο πέντε ετών. Το πρόγραμμα στοχεύει σε 500 το χρόνο (οι ΗΠΑ έχουν 5,000 ετησίως), εστιάζοντας στις επόμενες δεκαετίες.
- Αναζήτηση επιτροπών εθελοντών σε διαφορετικές πόλεις του Καναδά για να οργανωθούν τα προγράμματα επισκέψεων Canada 150 Club εκτός της Ottawa και να εργασθούν για τα τρία σημαντικά γεγονότα τα επόμενα πέντε χρόνια.
- Αναζήτηση χρηματοδότησης. Είναι ενθαρρυντικό ότι ο προϋπολογισμός του 2016 έδωσε 35 εκατομμύρια για την προώθηση του πολιτισμού για δύο χρόνια και 50 εκατομμύρια για την προώθηση της επετείου των 150 ετών

Η μελέτη κλείνει με ιδιαίτερη αναφορά στις οι Ηνωμένες Πολιτείες οι οποίες αντιπροσωπεύουν μια ειδική πρόκληση για τη δημόσια διπλωματία του Καναδά. Η ασφάλεια και η οικονομική ευημερία του Καναδά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες και καθώς αναμένονταν οι εκλογές στις ΗΠΑ τονίζεται ότι ο Καναδάς θα πρέπει να καταστήσει κατανοητό στο κοινό της Αμερικής ότι ο Καναδάς αποτελεί στρατηγικό εταίρο και γείτονα να κατανοήσει τη σημασία του Καναδά ως στρατηγικού εταίρου και γείτονα.

Η κατάταξη του Καναδά

Στο εγχειρίδιο *Soft Power Today: Measuring the Influences and Effects* στο https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/3418_bc_edinburgh_university_soft_power_report_03b.pdf παρουσιάζεται η κατάταξη του Καναδά.

Αρχικά γίνεται αναφορά στην G7 η οποία πραγματοποιήθηκε στο Κεμπέκ το 2018. Όλες οι χώρες συμφώνησαν σε κοινό ανακοινωθέν, αλλά ο Ντόναλντ Τραμπ αποσύρει την υποστήριξη των ΗΠΑ μετά από διαφωνία με τον Καναδά για τους δασμούς στο εμπόριο.

Η επίδοση του Καναδά σύμφωνα με το εγχειρίδιο είναι 75,70 και κατατάσσεται στην 6^η θέση παγκοσμίως σε θέματα ήπιας ισχύος (σ. 42). Ο Καναδάς παρουσίασε χαμηλότερες αποδόσεις στους υποδείκτες στον πολιτισμό (βλ. σ.53), στο ψηφιακό τομέα, την εκπαίδευση, και τις επιχειρήσεις, οι οποίοι όλοι συνέβαλαν στην πτώση στη γενική κατάταξή του στη κατάταξη ήπιας ισχύος

Ωστόσο ο Καναδάς εξακολουθεί να αποδίδει καλά στον υποδείκτη της κυβέρνησης, και συνεχίζει να είναι μια από τις πιο θαυμαστές χώρες στον κόσμο, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις. Ειδικότερα, θεωρείται ως ένας κορυφαίος προορισμός για την τουριστική επίσκεψη, εργασία, και σπουδές, και είναι επίσης η πιο αξιόπιστη χώρα στην προσέγγισή της για τις παγκόσμιες υποθέσεις. Αυτή είναι μια θετική ένδειξη ότι ο Καναδάς θεωρείται ως μια δύναμη για το καλό στον κόσμο και θα πρέπει να ενθαρρυνθεί να ενεργήσει με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και αυτοπεποίθηση στην επιδίωξη των προτεραιοτήτων του και την προώθηση των αξιών του Καναδά.

Οι συντάκτες της έκθεσης εκτιμούν ότι ο Καναδάς έχει παραδοσιακά θεωρηθεί ως στενός εταίρος της Αμερικής και γείτονας, αλλά αυτό φαίνεται τώρα να επιφέρει περισσότερους κινδύνους από τις θετικά στοιχεία. Ο Καναδάς θα έκανε καλά να κάνει έναν σαφή διαχωρισμό από τις ΗΠΑ, και να συνεργαστεί στενότερα με τους ομοϊδεάτες εταίρους πέρα από τον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό.

Η εκτίμηση, η οποία παρουσιάζεται, είναι ότι ο πρωθυπουργός Justin Trudeau αναμφίβολα θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω εμπλοκή του, και θα πρέπει να συνεχίσει την διεθνή on line δημοτικότητα. Ωστόσο και άλλα βασικά στοιχεία στη διπλωματία πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι πρωτοβουλίες στην εξωτερική πολιτική,

το διεθνές εμπόριο και την ανθρωπιστική βοήθεια συνδυάζονται με τις προσπάθειες ψηφιακής διπλωματίας. Η πρόσφατη επίσκεψη της Υπουργού Παγκόσμιων Υποθέσεων(Global Affairs) Chrystia Freeland στο Μπαγκλαντές, και οι συνεχιζόμενες προσπάθειες του Καναδά για την αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης των Rohingya, για παράδειγμα, θεωρούνται από τους ερευνητές σημαντικές ευκαιρίες για τον Καναδά να αναλάβει παγκόσμια ηγετική θέση, και θα είναι σημαντική για την προώθηση της ώθησης του ως ήπια ισχύς.

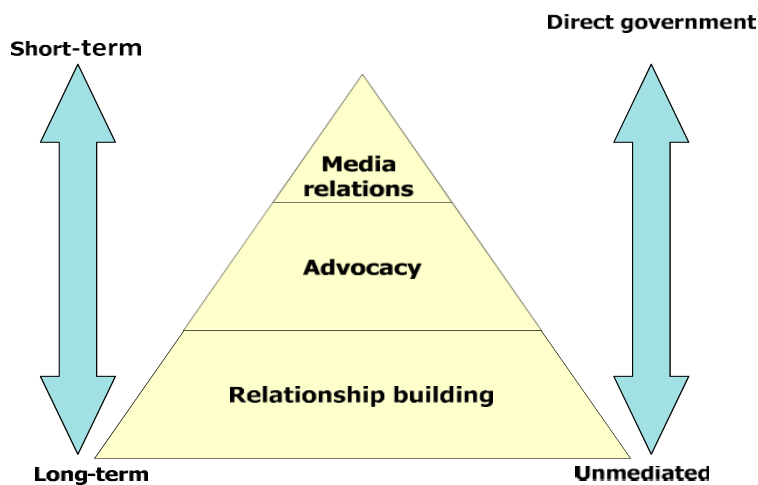
Η μελέτη αυτή προσπαθεί να δώσει ώθηση σε ζητήματα ήπιας ισχύος ώστε ανεξάρτητα από τη ρητορική ηγετών και on line δημοτικότητα να υπάρχει σταθερότητα, συνέχεια. και συνέπεια στην κατάταξη ήπιας ισχύος και να συνδέονται οι εξαγγελίες και η επικοινωνιακή πολιτική με απτά αποτελέσματα.

Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά

Η περίπτωση του weibo και η περίπτωση της δημόσιας διπλωματία του Καναδά

Ο Evan Potter στο άρθρο «The evolving complementarity of nation branding and the public diplomacy: projecting the Canada brand through “weibo” diplomacy in China, Canada Foreign Policy Journal», (2018) αναφέρεται στη συμπληρωματικότητα ανάμεσα στο nation branding και στη δημόσια διπλωματία εξετάζονται την εικόνα του Καναδά με βάση τη χρήση του weibo για την υποστήριξη των διεθνών στόχων του Καναδά.

Τονίζει ότι ο στόχος παραμένει πάντοτε η προώθηση των εθνικών συμφερόντων στο εξωτερικό. Ο ερευνητής θεωρεί ότι ο nation branding αφορούσε κυρίως αρμοδιότητα των υπηρεσιών τουρισμού και κυρίως μια προσπάθεια μάρκετινγκ ενώ η δημόσια διπλωματία είναι κυρίως μια προσπάθεια δημοσίων σχέσεων. Ουσιαστικά οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπουν στον Καναδά να επικοινωνήσει άμεσα με τη μεσαία τάξη της Κίνας.

Εικόνα 1. Η πυραμίδα της δημόσιας Διπλωματίας . Source: Evan H. Potter, Branding Canada, 2009.

Ο ερευνητής τονίζει τη συμβολή του Anholme βάση το εξάγωνο τονίζοντας ότι η δημόσια διπλωματία και το nation branding είναι ουσιαστικά συμπληρωματικά και ενισχύουν αμοιβαία τη διεθνή επικοινωνία ενός κράτους.

Εικόνα 2 Το εξάγωνο του Nation-brand© 2000 Simon Anholt,.

Πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία οι κυβερνήσεις μπορούν να εγκαθιδρύσουν κράτος δικαίου, ένα ελκυστικό περιβάλλον για μετανάστευση και επιχειρηματικότητα και να υποστηρίξουν επενδύσεις στην τέχνη και τον πολιτισμό με ενίσχυση του διεθνούς ενδιαφέροντος. Το nation brand ουσιαστικά συμβάλλει στην προώθηση των εθνικών προτεραιοτήτων μέσω προγραμμάτων δημόσιας διπλωματίας και λοιπών δραστηριοτήτων.

Ο Καναδάς έχει συγχωνεύσει τη διαχείριση των εξωτερικών υποθέσεων και του διεθνούς εμπορίου δημιουργώντας ουσιαστικά ολιστική προσέγγιση. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το Global Affairs Canada (*Affaires mondiales Canada*), υπουργείο το οποίο χειρίζεται τις διπλωματικές και προξενικές σχέσεις της χώρας, το διεθνές εμπόριο, καθώς και ζητήματα διεθνούς ανάπτυξης και ανθρωπιστικής βοήθειας και είναι υπεύθυνο για την εκπροσώπηση κυβερνητικών υπηρεσιών στα πλαίσια διπλωματικών αποστολών στο εξωτερικό. Οι ονομασίες του εναλλάσσονται στο πέρασμα του χρόνου, όπως Foreign Affairs, Trade and Development Canada and Foreign Affairs and International Trade Canada.

Όπως τονίζει ο Evan Potter (2018) τα τελευταία έτη υπάρχει μεταβολή στην προσέγγιση της δημόσιας διπλωματίας στις διεθνείς σχέσεις. Τον Απρίλιου 2005 εκδόθηκε από την κυβέρνηση των Φιλελευθέρων το έγγραφο International Policy Statement. Πρόκειται για την πρώτη φορά μετά το 1995 κατά την οποία διατυπώνεται σαφώς ο ρόλος της δημόσιας διπλωματίας στις διεθνείς σχέσεις του Καναδά. Ωστόσο, το 2006 η κυβέρνηση των Συντηρητικών μετατόπισε το κέντρο βάρους από την ήπια ισχύ σε ζητήματα ενίσχυσης των εμπορικών συναλλαγών. Ουσιαστικά από το 2008 μειώθηκε η έκταση των προγραμμάτων διεθνών πολιτιστικών σχέσεων και ουσιαστικά διατηρήθηκε μόνο το πρόγραμμα Fulbright ΗΠΑ – Καναδά. Μετά τη νέα κυβέρνηση των Φιλελευθέρων όπως προκύπτει και από τις επιστολές ανάθεσης (<https://pm.gc.ca/eng/mandate-letters>) στους αρμόδιους υπουργούς η κυβέρνηση Trudeau επιθυμεί στην ενίσχυση της δημόσιας διπλωματίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε αυτό το σημείο παρουσιάζει η χρήση της πλατφόρμας microblogging weibo από την πρεσβεία του Καναδά στην Κίνα (china.gc.ca). Στην πλατφόρμα αυτή τα δύναται η δυνατότητα από τις ξένες αντιπροσωπείες στη χώρα να παρουσιάσουν νέα και ουσιαστικά να θέσουν ζητήματα στο προσκήνιο.

Η πρωτοβουλία αυτή ξεκίνησε το 2011-12 και ο δημιουργός των δημοσιεύσεων Mark Mc Dowell χαρακτηρίζει τις δημοσιεύσεις “ανεπίσημες, πολυδιάστατες, με διαφάνεια και ενδιαφέρον” (Potter: 2018). Η προσέγγιση αυτή εστιάζει σε πολιτιστικά γεγονότα του Καναδά στην Κίνα, σε νέα της πρεσβείας και σε νέα από τον Καναδά (ταξίδια, οικονομία κλπ). Πρόκειται ουσιαστικά για αποκεντρωμένη πρωτοβουλία της πρεσβείας η οποία προσθέτει μια νέα διάσταση στο σχεδιασμό της δημόσιας διπλωματίας και εστίασης σε θέματα τα οποία ενδιαφέρουν το κοινό, οδηγώντας και σε μεγαλύτερη απήχηση της πρωτοβουλίας. Ο Evan Potter αποδίδει την επιτυχία της πλατφόρμας και στο γεγονός ότι ο Καναδός Henry Norman Bethune θεωρείται ήρωας στην Κίνα δημιουργώντας θετική προδιάθεση του κοινού ως προς το brand του Καναδά. Επίσης μέσω της πλατφόρμας Web 2.0 καταγραφόταν το ενδιαφέρον του κοινού για θέματα εκπαίδευσης και εν συνεχεία προσαρμοζόταν το προσφερόμενο υλικό και η πληροφόρηση.

Οι Kai και Dierkes (2018) στο άρθρο «Canada’s foreign policy and bureaucratic (un)responsiveness: public diplomacy in the digital domain» εξετάζουν σε ποιο βαθμό η διπλωματία του Καναδά έχει ανταποκριθεί στην οδηγία της κυβέρνησης να προωθηθούν

μέσω της δημόσιας διπλωματίας οι κυβερνητικές προτεραιότητες. Στην έρευνα εξετάστηκαν περισσότερα από 400.000 tweets από 296 κύριους λογαριασμούς Twitter accounts που σχετίζονται με σημεία του Global Affairs Canada. Σύμφωνα με τους ερευνητές παρουσιάζεται μικρή μετατόπιση στην προσέγγιση του κοινού και στην συμμετοχικότητα. Θεωρούν ότι παρά την αλλαγή πολιτικής την οποία επιχειρεί η κυβέρνηση σε σχέση με το προκάτοχο κυβερνητικό σχήμα, οι κυβερνητικές κατευθυντήριες γραμμές έχουν περιορισμένο αντίτυπο.

Οι διαπιστώσεις αυτές μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι η επιτυχής άσκηση δημόσιας διπλωματίας και ιδιαίτερα η διπλωματία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον είναι εξαιρετικά πολύπλοκη με άμεση εξάρτηση από τη χάραξη της πολιτικής, τους φορείς υλοποίησης, τις πολιτικοκοινωνικές συνθήκες και απαιτείται και σημαντικός χρονικός ορίζοντας προκειμένου να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα και ο αντίκτυπος κάθε δράσης.

Η περιβαλλοντική πολιτική του Καναδά

Η Debora van Nijnatten (Canada's International Environmental Policy 2018) πραγματοποιεί επισκόπηση της περιβαλλοντικής πολιτικής του Καναδά τονίζοντας την προσπάθεια της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και μάλιστα την αντίθεση των Ηνωμένων Πολιτειών σε θέματα περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής. Όπως και στο παρελθόν ο Καναδάς καλείται να εξισορροπήσει την πολιτική των διμερών σχέσεων με την πολύπλευρη δημόσια διπλωματία.

Η van Nijnatten τονίζει (2018:104-105) ότι « οι φιλελεύθεροι επιδίωξαν να παρουσιαστούν ως προοδευτική λύση σε παγκόσμιο επίπεδο ως εναλλακτική στην κυνική και αντιδραστική κυβέρνηση Harper. Ουσιαστικά πρόκειται για προσπάθεια ο Καναδάς έχει εκ νέου ηγετική θέση, να συνεργαστεί με το Μεξικό και τις ΗΠΑ σε ζητήματα ενέργειας και περιβάλλοντος.

Ουσιαστικά πρόκειται για εξαιρετικά δύσκολη εξισορρόπηση καθώς θα πρέπει να δημιουργηθούν νέες νόρμες ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος, προώθησης των ζωτικών συμφερόντων της χώρας ενώ συνορεύει με την υπερδύναμη των ΗΠΑ η οποία είναι και ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος.

Στην επιστολή ανάθεσης στην Υπουργό Περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής (Mc Kenna <https://pm.gc.ca/eng/minister-environment-and-climate-change-mandate->

[letter](#)) τονίζεται η ανάπτυξη συνεργειών με τις επαρχίες για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, της καταπολέμησης του φαινομένου του θερμοκηπίου σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, η συνεργασία με τον Υπουργό Οικονομικών για τη τήρηση των δεσμεύσεων της χώρας στα πλαίσια των G20, συνεργασία με το Υπουργείο Υποδομών για την προστασία από την κλιματική αλλαγή, αλλά κυρίως συνεργασία με τις ΗΠΑ και το Μεξικό μέσω των Υπουργείων Φυσικών Πόρων και Εξωτερικών για την ανάπτυξη συμφωνίας τη Βόρεια Αμερική για καθαρή ενέργεια.

Μάλιστα στις 29 Ιουλίου 2016 ο πρωθυπουργός του Καναδά Justin Trudeau, ο Πρόεδρος του Μεξικού *Enrique Peña Nieto* ο υπέγραψαν το Μνημόνιο για την κλιματική αλλαγή και την ενεργειακή συνεργασία (Memorandum of Understanding on Climate Change and Energy Collaboration) κατά τη διάρκεια της North American Leaders' Summit στην Ottawa.

Η Debora van Nijnatten (2018: 109) τονίζει την ανακοίνωση από τον πρωθυπουργό για υποστήριξη 2,6 δισεκατομμυρίων δολαρίων κατά τη χρονική περίοδο 2015-2020 ώστε οι αναπτυσσόμενες χώρες να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή.

Ουσιαστικά είναι εξαιρετικά δυσχερές να διαχωριστούν οι τομείς δράσεις καθώς απαιτεί η συνεργασία περισσότερων του ενός υπουργείων. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις 8 Νοεμβρίου 2018 η Υπουργός Catherine McKenna, και ο Υπουργός Οικολογίας και Περιβάλλοντος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας Li Ganje, υπέγραψαν Μνημόνιο για θέματα συνεργασίας ως προς την κλιματική αλλαγή. Πρόκειται για ευκαιρία διμερούς συνεργασίας και αποτελεί συνέχεια την Κοινής Δήλωσης για την κλιματική αλλαγή και την καθαρή ανάπτυξη η οποία είχε εκδοθεί από τον Πρωθυπουργό Justin Trudeau και τον Πρωθυπουργό της Κίνας Li Keqiang το Δεκέμβριο 2017.

Η επίδραση του περιβάλλοντος και η διαθεματική προσέγγιση όλων των δράσεων δημόσιας διπλωματίας προκύπτει και από την επιστολή ανάθεσης καθηκόντων του Πρωθυπουργού προς την Υπουργό Τουρισμού Επίσημων Γλωσσών και Γαλλοφωνίας Mélanie Joly (<https://pm.gc.ca/eng/minister-tourism-official-languages-and-la-ή-francophonie-mandate-letter-august-28-2018>). Στην επιστολή αυτή γίνεται αναφορά σε συνεργασία με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής για την προώθηση των εθνικών πάρκων και του οικοτουρισμού με ανάπτυξη της βιομηχανίας του οικοτουρισμού και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι στόχοι του περιβάλλοντος συνδέονται άμεσα με τις επενδύσεις και τη διαφοροποίηση του Καναδά στον τουριστικό

τομέα και στους τρόπους έλξης τουριστών. Χαρακτηριστικά γίνεται αναφορά στο Έτος Τουρισμού Καναδά Κίνας με στόχο το διπλασιασμό των Κινέζων τουριστών στον Καναδά έως το 2021.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στις επιστολές ανάθεσης συνδέεται άμεσα το brand name του Καναδά. Παραδείγματος χάριν, στον τουρισμό γίνεται από τις πρώτες γραμμές της επιστολής ανάθεσης για ενίσχυση του τουριστικού brand του Καναδά. Οι αναφορές είναι συνεπώς αλληλένδετες, υπάρχει διασύνδεση των δράσεων μεταξύ των Υπουργείων και ρητή αναφορά σε στρατηγικές ενίσχυσης του nation branding της χώρας.

Ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής και πολιτισμού

Ο Stephen Brooks στο άρθρο του “Uncertain Embrace: The Rise and Fall of Canadian Studies Abroad as Tool of Foreign Policy στο *Promoting Canadian Studies Abroad Soft Power and Cultural Diplomacy* (2019:6) τονίζει ότι ο Καναδάς διατήρησε για περίπου 40 έτη ένα πρόγραμμα πολιτιστικής διπλωματίας το οποίο συμπεριλάμβανε οικονομική υποστήριξη για καναδικές σπουδές στο εξωτερικό. Το πρόγραμμα δεν έλαβε ποτέ την έκταση των αντίστοιχων προγραμμάτων των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ωστόσο υπήρξε άνθιση των κέντρων καναδικών σπουδών παγκοσμίως και αύξηση των δραστηριοτήτων και των προγραμμάτων. Ο προϋπολογισμός ποτέ δεν ξεπέρασε το ύψος των 4 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ αλλά χρηματοδοτήθηκαν ερευνητές και φοιτητές οι οποίοι επιθυμούσαν να επισκεφτούν τον Καναδά για έρευνα και διδασκαλία.

Στο πέρασμα των ετών είχε διαμορφωθεί ένα σημαντικό δίκτυο από εθνικές ενώσεις καναδικών σπουδών, πολυεθνικές ενώσεις καναδικών σπουδών και η συμμετοχή μη Καναδών άγγιζε τον αριθμό των 6000.(Brooks: 2019:21)

Όταν ανακοινώθηκε η περικοπή των ομοσπονδιακών δαπανών, το 2006, υπήρξε μείωση 12 εκατομμυρίων δολαρίων στη χρηματοδότηση του Υπουργείου Εξωτερικών (Foreign Affairs and International Trade)..(Canadian conference on the Arts (<http://ccarts.ca/wp-content/uploads/2009/01/PDS-BackgrounddocumentENGFINALgs27.09.07.pdf>) σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία παραθέτει η Rachael Maxwell.

Η διασύνδεση δημόσιας διπλωματίας και nation branding στο πολιτιστικό τομέα

Όπως αναφέρει ο Evan Potter (2018) υπήρξε σαφής πρόθεση της κυβέρνησης να επενδύσει στις τέχνες και τον πολιτισμό, το 2016, με πρόβλεψη 35 εκατομμυρίων δολαρίων Καναδά και διπλασιασμό του προϋπολογισμού του Canada Council of the Arts για πέντε χρόνια και για ανανέωση της χρηματοδότησης πολιτιστικών φορέων, όπως The National Film Board και Telefilm Canada. Ο φορέας Global Affairs Canada έλαβε χρηματοδότηση για την ενίσχυση του πολιτισμού στο εξωτερικό και CAD\$1.7 εκατομμύρια για να διανεμηθούν στις αντιπροσωπείες στο εξωτερικό. Τονίζεται η αποδυνάμωση της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά κατά τη χρονική περίοδο 2006-2016 ενώ η σύνδεση εμπορίου και brand είναι ρητά εκφρασμένη στην επιστολή προς την Υπουργό Εμπορίου το 2015.

Ακόμη και παλαιότερα, οι προσπάθειες του Καναδά στα μέσα της δεκαετίας του 1990 ήταν στοχευμένες στο διεθνές εμπόριο και στο nation branding με προτεραιότητα σε χώρες όπως η Κίνα. Επίσης αξιοποιήθηκαν ευκαιρίες όπως η αξιοποίηση των Χειμερινών Ολυμπιακών στο Βανκούβερ για ενίσχυση της οικονομικής διάστασης του Καναδά. Σύμφωνα με τον E. Potter, μοναδική μείζονα προσπάθεια nation branding της τότε κυβέρνησης αφορούσε τη διεθνή εκπαιδευτική στρατηγική ώστε ο Καναδάς να καταστεί πρωταρχικός προορισμός για προσέλκυση φοιτητών από το εξωτερικό.

Η υλοποίηση πολιτικής του Καναδά για τους πρόσφυγες

Στο άρθρο με τίτλο *The Trudeau Government, Refugee Policy, and Echoes of the Past* στο συλλογικό τόμο *Justin Trudeau and the Canadian Foreign Policy* η Julie F. Gilmour τονίζει ότι η επικέντρωση της κυβέρνησης στους πρόσφυγες από τη Συρία δεν έχει επιλύσει ορισμένα από τα πρωταρχικά και πιο απαιτητικά διλήμματα της επανεγκατάστασης των προσφύγων. Ακόμη και πριν τη διατύπωση του «American First» του Προέδρου Donald Trump, ο Πρωθυπουργός Trudeau με ανάρτηση του καλωσόριζε τους πρόσφυγες. [...] Αυτό οδήγησε σε αυξανόμενο αριθμό προσφύγων να επιλέγουν την παράνομη είσοδο από απομονωμένες περιοχές του Καναδά παρά την εχθρική αντιμετώπιση στις ΗΠΑ. Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η εγκατάσταση τρέιλερ σε ένα απομακρυσμένο συνοριακό σημείο στη Μανιτόμπα και η δημιουργία καταφυγίου στο

Ολυμπιακό Στάδιο του Μόντρεαλ είναι παραδείγματα προσπαθειών εξισορρόπησης ανάμεσα σε πιέσεις στο σύστημα με στόχο την ασφάλεια αλλά και τη συμπόνια.

Τονίζει ότι η υπόσχεση για την εισδοχή 25.00 πρόσφυγες έχει επιτευχθεί. Οι προϋπολογισμένες δαπάνες για στέγαση, επανένωση οικογενειών έχουν καταναμηθεί είτε είναι διαθέσιμα και έχει τεθεί σε λειτουργία ενδιάμεσο πρόγραμμα υγείας για τους πρόσφυγες. Επίσης πρόκειται για μικρό αριθμό εισερχομένων σε σχέση με ροές από Ευρώπη και Ινδοκίνα του παρελθόντος. Πρόκειται για πρόσφατα προγράμματα και τίθεται το ζήτημα του χειρισμού όταν και άλλες πληθυσμιακές ομάδες κτυπήσουν την πόρτα του Καναδά.

Η φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά

Η φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά παρουσιάζεται αναλυτικά μέσα από τους επίσημους ιστότοπους της καναδικής κυβέρνησης. (http://international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/priorities-priorites/policy-politique.aspx?lang=eng). Ουσιαστικά πρόκειται για πολύπλευρη αναπτυξιακή πολιτική στην οποία λαμβάνεται υπόψη ο ρόλος των γυναικών.

Ο Καναδάς, η Γαλλία και η Ιαπωνία είναι οι μοναδικές από τις χώρες G7 οι οποίες δημοσιεύουν προϋπολογισμό με βάση την αρχή του gender budget (συνεκτίμηση της ισότητας των φύλων στο προϋπολογισμό). Μάλιστα για το 2017 η παρουσίαση των στοιχείων αυτών στον προϋπολογισμό έχει παρουσιαστεί σε ένα ξεχωριστό κεφάλαιο σχετικά με το ζήτημα της επίδρασης της συνεκτίμησης της ισότητας των φύλων, συμπεριλαμβάνοντας μια επισκόπηση των προκλήσεων αλλά και των μέτρων τα οποία έχουν ληφθεί.

Η πολιτική αυτή του Καναδά είναι μακροπρόθεσμη και έχει δεσμευθεί στη ανάλυση πολιτικών, προγραμμάτων και νομοθεσίας με βάση την ισότητα των φύλων από το 1995. Μάλιστα από το 2015 η παράμετρος αυτή είναι δεσμευτική για όλες τις προτάσεις οι οποίες κατατίθενται στο υπουργικό συμβούλιο.

Το ζήτημα της ισότητας των φύλων στον Καναδά αποτελεί ευθύνη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης αλλά και των τοπικών διοικήσεων των επαρχιών. Έχει θεσπιστεί μάλιστα και ορισμός υπευθύνου και υπουργού για θέματα ζητημάτων γυναικών και επίσημος μηχανισμός σε ομοσπονδιακό επίπεδο αλλά και σε τοπικό επίπεδο και επίπεδο επαρχιών.

Σύμφωνα με μελέτες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ο Καναδάς έχει εφαρμόσει το σύνολο των πολιτικών οι οποίες αφορούν ζητήματα συνεκτίμησης της ισότητας φύλων (ξεχωριστή φορολογική δήλωση, φορολογικές ελαφρύνσεις για μονογονεϊκές οικογένειες και εργαζόμενους γονείς, ίση αμοιβή στο δημόσιο τομέα, απασχόληση στο δημόσιο τομέα με συνεκτίμηση της ισότητας των φύλων, σε θέματα εναρμόνισης εργασίας και οικογενειακής ζωής, απαλοιφής των στερεοτύπων, επιδόματα

στήριξης τέκνων, γονικής άδειας, μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης, λαμβάνοντας υπόψη θέματα φύλου.

Η θέση του Καναδά ως προς τη φεμινιστική οικονομική πολιτική, αλλά και η συνεκτίμηση της ισότητας των φύλων σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και παροχής βοήθειας παρουσιάζονται αναλυτικά και σε εκδόσεις του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, ο Καναδάς συγκαταλέγεται μεταξύ των τριών κρατών τα οποία έχουν εντάξει θέματα συνεκτίμησης της ισότητας των φύλων στην εξωτερική πολιτική, μαζί με τη Γαλλία και την Ιαπωνία.

Η χώρα, η οποία έγινε ευρέως γνωστή για τη φεμινιστική εξωτερική πολιτική της, ήταν η Σουηδία το 2014. Η Marie-Claude Bibeau, η Υπουργός Διεθνούς Ανάπτυξης του Καναδά (International Development Minister) σύμφωνα με την ιστοσελίδα Apolitical Group Limited ανέφερε ότι υπήρξε διαβούλευση με 65 χώρες συμπεριλαμβανομένης της Σουηδίας για το θέμα τονίζοντας ότι είναι σημαντική η ανάδραση από τις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και από άλλες χώρες, ως προς την εμπειρία τους.

Η φεμινιστική παροχή αρωγής στο εξωτερικό φέρεται να έχει ως στόχο παροχή αρωγής στο εξωτερικό μέσω της χρηματοδότησης προγραμμάτων με στόχο την εξάλειψη του γάμου ανηλίκων, της φοίτησης των κοριτσιών στο σχολείο και της καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών. Η προσέγγιση της Σουηδίας εφαρμόζει τη διάδοση του φεμινισμού σε όλα τα επίπεδα της εξωτερικής πολιτικής, ανεξάρτητα από τις αρνητικές συνέπειες οι οποίες μπορεί να υπάρξουν.

Η κριτική την οποία άσκησε η δημοσιογράφος Rafia Zakaria στην ιστοσελίδα Aljazeera αναφέρει ότι η φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά δεν συμβαδίζει με την πώληση εξοπλισμού στη Σαουδική Αραβία και στη Νιγηρία ακόμη και εάν οι πωλήσεις εξοπλισμού έχουν γίνει από προηγούμενες κυβερνήσεις του Καναδά. Η πρακτική αυτή έρχεται σε αντίθεση με την ενδυνάμωση των γυναικών. Στην Σαουδική Αραβία, εξοπλισμός καναδικής κατασκευής χρησιμοποιείται εναντίον πολιτών και με εξοπλισμό καναδικής κατασκευής βομβαρδίζονται γυναικόπαιδα στην Υεμένη ή ακόμη και πρόσφυγες στη Νιγηρία.

Με την προεδρία των G7, ο Καναδάς αντιμετώπιζε την πρόκληση εφαρμογής του πρίσματος του φύλου, σε τομείς όπως το εμπόριο, η διατήρηση της ειρήνης και η διπλωματία. Οι προσπάθειες αυτές έθεταν κάτω από το μικροσκόπιο την οπτική της φεμινιστικής εξωτερικής πολιτικής.

Ο Καναδάς έχει παρουσιάσει την ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών ως ένα από τα πέντε θέματα της προεδρίας του στο G7. Η τελευταία πρωτοβουλία θέτει την ισότητα των φύλων στο κέντρο της εξωτερικής πολιτικής του Καναδά, όμοια με την φεμινιστική πολιτική της Σουηδίας το 2014.

Δυστυχώς οι συνομιλίες ανάμεσα σε ΗΠΑ – Καναδά και ΕΕ- σύμφωνα με τις αναφορές και ιδιαίτερα μέσα από το ρεπορτάζ της EPT- λόγω της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, όπως διεξήχθησαν το 2018, εξελίχθηκαν σε κλίμα έντασης λόγω δασμών και δεν προωθήθηκε η φεμινιστική διάσταση της προσέγγισης.

Η υιοθέτηση της φεμινιστικής προσέγγισης στη διεθνή αρωγή του Καναδά έχει ως στόχο την εξάλειψη της φτώχειας και την οικοδόμηση ενός κόσμου ειρήνης και ευημερίας για όλους. Αποτελεί πεποίθηση του Καναδά, σύμφωνα με το έντυπο Canada's Feminist International Assistance Policy, ότι η ενίσχυση της ισότητας των φύλων και η ενδυνάμωση των γυναικών είναι η περισσότερο αποτελεσματική προσέγγιση στην επίτευξη αυτού του στόχου.

Πρόσφατα η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών, ενσωμάτωσε την Απόφαση 1325 των Ηνωμένων Εθνών για τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια η οποία είχε υιοθετηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ το 2000 και το Σχέδιο Δράσης των Ηνωμένων Πολιτειών για τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια στην εθνική νομοθεσία. Οι πρωτοβουλίες αυτές αναγνωρίζουν πως η ενσωμάτωση των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες, στις διαπραγματεύσεις και στην ασφάλεια θα μειώσει τις συγκρούσεις και θα αυξήσει τη σταθερότητα.

Βέβαια το 2016, στον Καναδά, υπήρξε αναφορά 636 περιστατικών σεξουαλικών επιθέσεων, ένα ποσοστό το οποίο παρέμεινε αμετάβλητο από το 2004 και σε αναφορά του 2010 από το Υπουργείο Δικαιοσύνης του Καναδά «οι γηγενείς γυναίκες είχαν υψηλότερα ποσοστά βίαιης θυματοποίησης από αυτά τα οποία αφορούν μη γηγενείς.» Τα στοιχεία αυτά συγκλίνουν με τις επίσημες στατιστικές του Καναδά. Πέρα από αυτά τα στοιχεία τα οποία δεν συμβαδίζουν με την φεμινιστική προσέγγιση, πολλοί

διερωτώνται εάν είναι φεμινιστική πολιτική να υπάρχουν περισσότερες γυναίκες στο στρατό ή μήπως είναι αντιπαραγωγικό, γιατί παραδοσιακά, η στρατιωτική ασφάλεια δεν ήταν ένα θέμα που υποστήριζαν οι φεμινιστές.

Υπάρχουν πολλές δράσεις οι οποίες μπορεί να πραγματοποιηθούν. Παρά την κριτική του πρωθυπουργού Justin Trudeau για την κατάσταση των γυναικών στο Μεξικό, ο Καναδάς έχει επίσης σύμφωνα με τις κριτικές προσεγγίσεις, πολλά βήματα να επιτελέσει όταν πρόκειται για ζητήματα σεξουαλικής παρενόχλησης, καθώς και κακής μεταχείρισης των ιθαγενών γυναικών και κοριτσιών.

Στο σημείο αυτό ενδιαφέρει παρουσιάζει η έννοια του gender budgeting. Δεν πρόκειται για ξεχωριστούς προϋπολογισμούς για γυναίκες ή για προϋπολογισμούς όπου δαπανώνται τα ίδια ποσά για γυναίκες και άνδρες, αλλά για προϋπολογισμούς οι οποίοι αναγνωρίζουν την διαφορετική κατάσταση και τις ανάγκες γυναικών και ανδρών και έχουν ως στόχο την προώθηση της ισότητας των φύλων.

Η υπουργός Εξωτερικών του Καναδά, Chrystia Freeland, προλογίζει την έκδοση για την φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά τονίζοντας ότι τα δικαιώματα των γυναικών είναι ανθρώπινα δικαιώματα. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται τα δικαιώματα στη σεξουαλικότητα και στην αναπαραγωγή καθώς και σε ασφαλείς και νόμιμες εκτρώσεις. Αναφέρει ότι η συνάδελφος της η Υπουργός Διεθνούς Ανάπτυξης και Γαλλοφωνίας, Marie Claude Bibeau έχει ξεκινήσει την πρώτη Feminist International Assistance Policy με στόχο την ισότητα των δύο φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών. Θεωρεί ότι η ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών συμβάλλει στην ευημερία στον Καναδά και στο εξωτερικό.

Σύμφωνα με την Marie Claude Bibeau η πολιτική, όπως διαμορφώθηκε ήταν, το αποτέλεσμα διαβουλεύσεων με 15.000 ανθρώπους σε 65 χώρες. Είναι σύμφωνη με την συμφωνία για την κλιματική αλλαγή και τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης για την εξάλειψη της φτώχειας έως το 2030.

Ουσιαστικά η φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά περιλαμβάνει τομείς δράσεις για ζητήματα τα οποία αφορούν ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ειρήνη και ασφάλεια, συμμετοχική διακυβέρνηση (inclusive governance), δράση για το περιβάλλον και το κλίμα, ανάπτυξη για όλους με κεντρικό άξονα την ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών. Τα κύρια σημεία αφορούν: προστασία και

την ενίσχυση των δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών, αύξηση της συμμετοχής των γυναικών και των κοριτσιών και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ειρήνη, δράσεις προκειμένου να δοθεί στις γυναίκες και στα κορίτσια περισσότερο ισότιμη πρόσβαση και έλεγχο σε πόρους που χρειάζονται για εξασφαλίσουν οικονομική και κοινωνική ισότητα.

Στην ιστοσελίδα της κυβέρνησης του Καναδά για Canada's Feminist International Assistance Policy (http://international.gc.ca/world-monde/issues_development/enjeux_developpement/priorities-priorites/policy-politique.aspx?lang=eng) παρουσιάζονται συγκεκριμένα παραδείγματα δράσεων είτε που έχουν υλοποιηθεί είτε προς υλοποίηση.

Παραδείγματος χάριν ο Καναδάς βοηθά το Afgahan Women's Network προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών.

Παρατίθενται στατιστικά δεδομένα σχετικά με την κατάσταση η οποία επικρατεί σε πολλές χώρες του πλανήτη:

- 16 εκατομμύρια γυναίκες 15-19 ετών γεννούν και 1 εκατομμύριο κάτω από την ηλικία των 15. 95% αυτών σε αναπτυσσόμενες χώρες.
- 225 εκατομμύρια γυναίκες δεν έχουν πρόσβαση στην αντισύλληψη
- 3 εκατομμύρια ηλικίας 15-19 ετών υποβάλλονται σε μη ασφαλείς εκτρώσεις
- 60% των υποσιτισμένων 800 εκατομμυρίων είναι γυναίκες και παιδιά

Ως προς την αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών και ιδιαίτερα για θέματα υγεία ο Καναδάς θα επενδύσει 650 εκατομμύρια σε χρονικό διάστημα 3 ετών και θα υπάρξει προσπάθεια προκειμένου 120 εκατομμύρια γυναίκες στη Δυτική και στη Κεντρική Αφρική να έχουν πρόσβαση στο οικογενειακό προγραμματισμό.

Οι μελέτες σε θέματα εκπαίδευσης και οικονομίας έχουν αποδείξει ότι κάθε επιπρόσθετος χρόνος σχολικής φοίτησης για τα κορίτσια και τα αγόρια αυξάνει το ΑΕΠ κατά 0,37%. Ο γάμος σε μεγαλύτερη ηλικία και οι μικρότερες οικογένειες σπάνε τον κύκλο της φτώχειας.

Οι γυναίκες αποτελούν θύματα πολεμικών συγκρούσεων με βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες. Με την βοήθεια του Καναδά κατασκευάστηκαν 29 κέντρα

σε κέντρα προσφύγων στο Κουρδιστάν και σε άλλες περιοχές μετά τις εχθροπραξίες στο Ιράν. Εκεί όσοι έχουν επιβιώσει από τη σεξουαλική βία λαμβάνουν φροντίδα από ειδικούς γυναικολόγους και ψυχολόγους . Ο Καναδάς υποστηρίζει τη επιστροφή των γυναικών αυτών σε κανονική ζωή.

Σύμφωνα με τις στατιστικές των Ηνωμένων Εθνών (UN Statistics Division) οι γυναίκες δεν απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα ως προς την περιουσία σε σχέση με τους άνδρες. Το νομικό πλαίσιο στο 28% των περιπτώσεων δεν εγγυάται τα ίδια δικαιώματα, μόνο στο 20% των περιπτώσεων εγγυάται τα ίδια δικαιώματα και στο 52% των περιπτώσεων εγγυάται τα ίδια δικαιώματα αλλά υπάρχουν πρακτικές διάκρισης.

77 χώρες διατηρούν περιορισμούς ως προς το είδος της εργασίας των γυναικών περιορίζοντας την συμμετοχή τους στην επιτυχία των οικογενειών και των κοινοτήτων τους. Μόνο 50% του γυναικείου δυναμικού συμμετέχουν επισήμως στο εργατικό δυναμικό σε σύγκριση με το 75% του ανδρικού εργατικού δυναμικού. Ο Καναδάς υποστηρίζει στο σημείο αυτό το δανεισμό σε γυναίκες επιχειρηματίες, μέσω του Canada Development Finance Institute. Η εξωτερική πολιτική του Καναδά έχει ως στόχο την εξάλειψη και την καταπολέμηση των γενεσιουργών αιτιών της περιθωριοποίησης και του αποκλεισμού των γυναικών, ως προς την εργασία, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

Προκειμένου να υπάρξει τεκμηρίωση, στο κείμενο θέσεων του Καναδά, αναλύεται η πρόθεση οικοδόμησης ενός κόσμου ειρήνης και ευημερίας, η πρόθεση για την ισότητα των δύο φύλων, την ενδυνάμωση των γυναικών και κοριτσιών, δράσεις για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ειρήνη και την ασφάλεια καθώς και λεπτομερής τεκμηρίωση της αποτελεσματικότητας των δράσεων και των μέτρων που υλοποιούνται, ακόμη και μέσω συγκεκριμένων παραδειγμάτων.

Παραδείγματος χάριν στη Σενεγάλη με τη βοήθεια του Καναδά στο χωριό Sare Souma οι γυναίκες έλαβαν εξοπλισμό για τις γεωργικές τους εργασίες. Έτσι δημιουργήθηκαν θέσεις εργασίας, κατασκευάστηκαν καλύτερα σπίτια και τα παιδιά τους φοίτησαν στο σχολείο.

Ο Καναδάς επίσης ως προς τα θέματα της κλιματικής αλλαγής υποστηρίζει τις γυναίκες για την αύξηση της ανθεκτικότητας των καλλιεργειών τους, τη πρόσβαση στο νερό. Σύμφωνα με την επίσημη ενημέρωση, γίνεται αναφορά για 2,6 δισεκατομμύρια

δολάρια για υποστήριξη στις περισσότερες ευάλωτες χώρες για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.

Η φεμινιστική διάσταση της εξωτερικής πολιτικής του Καναδά αφορά και ευαίσθητες περιοχές ου πλανήτη. Επισημαίνεται ότι οι γυναίκες διαθέτουν τις γνώσεις και την εκπαίδευση αλλά απαιτείται να υπάρξει μεγαλύτερη συμμετοχικότητα και εμπλοκή τους στη δημόσια ζωή και σε θέματα διοίκησης. Για τον λόγο αυτό, υπάρχει πρόθεση να προσφερθεί εκπαίδευση σε περισσότερες από 9000 γυναίκες στην Ιορδανία, στο Μαρόκο και στη Τυνησία. Αυτές οι γυναίκες θα έχουν νέες δεξιότητες ηγεσίας και διοίκησης και θα εκπαιδευθούν σε θέματα δημοσιογραφίας και δημοσίων ομιλιών. Θα μάθουν επίσης για το πολιτικό σύστημα της περιοχής τους. Οι γυναίκες οι οποίες ήδη ηγούνται σε αυτούς τους τομείς, θα γίνουν εκπαιδευτριες και μέντορες, λειτουργώντας πολλαπλασιαστικά.

Επίσης ο ρόλος των γυναικών θεωρείται καίριας σημασίας σε θέματα ειρηνευτικών διαδικασιών. Σύμφωνα με μελέτες η συμμετοχή των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες αυξάνει κατά 35% της πιθανότητα η ειρήνη να διαρκέσει τουλάχιστον 15 χρόνια. Έχει καταρτιστεί 5ετές πρόγραμμα δράσης του Καναδά για τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια (2017-22). Ο Καναδάς υποστηρίζει τη συμμετοχή των οργανώσεων των γυναικών στις ειρηνευτικές διαδικασίες, στην οικοδόμηση του κράτους μετά τη σύρραξη, την καλύτερη πρόσβαση των γυναικών στη δικαιοσύνη και στη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Διαπιστώνουμε συμπερασματικά ότι πρόκειται για πολυθεματική στρατηγική η οποία αφορά διπλωματία, εμπόριο, ασφάλεια, και την εμπειρογνομοσύνη καναδικών υπηρεσιών. Σε ορισμένους τομείς, οι δράσεις έχουν υλοποιηθεί ενώ σε άλλους ο χρονικός ορίζοντας είναι μεγαλύτερος. Συνεπώς δεν μπορεί να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα των δράσεων.

Το σκεπτικό της αρωγής του Καναδά στηρίζεται σε ανάλυση για θέματα φύλου και σε σαφείς αναφορές και υποχρεώσεις ως προς τα ζητήματα σχεδιασμού, παρακολούθησης, αποτελεσμάτων και σαφών αναφορών ως προς την ισότητα των φύλων. Υπό το σκεπτικό αυτό, η φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά υποστηρίζει τις τοπικές ενώσεις γυναικών οι οποίες προωθούν τα δικαιώματά τους, αλλά επίσης και τις κυβερνήσεις.

Η φεμινιστική εξωτερική πολιτική του Καναδά αφορά επίσης και θέματα διατροφής όπου στο εγχειρίδιο (σ. 25) αναφέρεται ότι «Ο Καναδάς θα ενισχύσει τις επενδύσεις τους προκειμένου να αυξηθεί η παροχή συμπληρωμάτων διατροφής, συμπεριλαμβανομένου του σιδήρου και φολλικού οξέος. Ο Καναδάς θα χρησιμοποιήσει τη συμμετοχή του σε διεθνείς ομάδες όπως το e Scaling Up Nutrition movement για την προώθηση διατροφικών δράσεων οι οποίες λαμβάνουν υπόψη ακόμη και τις ιδιαίτερες διατροφικές ανάγκες των γυναικών.»

Οι δράσεις δεν είναι μόνο υπέρ των γυναικών, αλλά ακόμη και κατά τη διάρκεια αντιμετώπισης ανθρωπιστικών κρίσεων ο στόχος είναι να αντιμετωπιστεί με τον καλύτερο τρόπο η κρίση αλλά και να υπάρχει συμμετοχή στην αντιμετώπισή της από γυναίκες και κορίτσια.

Σύμφωνα με στοιχεία του ILO (ILO, 2016, Women at Work) στις αναπτυσσόμενες χώρες οι γυναίκες δαπανούν τριπλάσιο χρόνο σε απλήρωτη εργασία σε σύγκριση με τους άνδρες. (4 ώρες και 30 λεπτά την ημέρα οι γυναίκες, σε σύγκριση με 1 ώρα και 20 λεπτά την ημέρα για τους άνδρες).

Ουσιαστικά, η εξωτερική πολιτική τονίζει όλες τις αντιθέσεις οι οποίες παρουσιάζονται στις αναπτυσσόμενες χώρες. Παραδείγματος χάριν, στη Σενεγάλη οι γυναίκες αποτελούν περισσότερο από τα δύο τρίτα του αγροτικού εργατικού δυναμικού και παράγουν το 80% της παραγωγής τροφίμων. Ωστόσο έχουν περιορισμένη πρόσβαση στη γη και στην τεχνολογία και ταλαιπωρούνται από φτώχεια και ανεπαρκή διατροφή. Σε δράση την οποία ανέλαβε ο Καναδάς, οι γυναίκες είχαν πρόσβαση σε τεχνολογία, εξειδικευμένο εξοπλισμό και εξοπλισμένο πηγάδι ως προς την τροφοδοσία σε νερό.

Σύμφωνα με τα παρατιθέμενα στοιχεία, ο Καναδάς έχει προβλέψει τη δαπάνη 2,65 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τις περισσότερο ευάλωτες χώρες, για τη χρονική περίοδο έως 2020-21, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή.

Βέβαια τα στοιχεία είναι εντυπωσιακά για το έλλειμμα συμμετοχικότητας ακόμη και σε αναπτυγμένες χώρες. Ακόμη και σε θέματα διοίκησης σε παγκόσμιο επίπεδο, μόλις το 1/5 των βουλευτών στα Κοινοβούλια παγκοσμίως ήταν γυναίκες, με την υποεκπροσώπηση των γυναικών να είναι ιδιαίτερα έντονη.

Στη στρατηγική της διεθνούς ευαισθητοποίησης του Καναδά, ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο στον Καναδά είναι οι δύο επίσημες γλώσσες. Το γεγονός ότι ανήκει στις χώρες της Γαλλοφωνίας αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο επικοινωνιακής πολιτικής. Μέσω και της γαλλικής γλώσσας η οποία κυριαρχεί στις χώρες της Αφρικής, ο Καναδάς έχει ως στόχο να προωθήσει τις αξίες της δημοκρατικής διακυβέρνησης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της νομιμότητας, την υποστήριξη των γυναικών για οικονομική ενδυνάμωση και για τα δικαιώματα στην υγεία και στην αναπαραγωγή, για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη ριζοσπαστικοποίηση.

Η φιλοσοφία της πολιτικής αυτής έγκειται, όπως υποστηρίζει ο Καναδάς, στην πεποίθηση ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια αποτελούν φορείς για την αλλαγή, την ανάπτυξη και την ειρήνη.

Οι δράσεις είναι στοχευμένες, σε μεγαλύτερη ενίσχυση εύθραυστων κρατών και κρατών σε κρίση, τα οποία αντιμετωπίζουν ανθρωπιστικούς κινδύνους, μέσω δράσεων και αναζήτηση εταιρικών σχέσεων για βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και παραγωγικές εταιρικές δράσεις για την μετάβαση.

Συμπερασματικά πρόκειται για μια πολύπλοκη και πολυδιάστατη πολιτική η οποία προβάλλει στις διεθνείς σχέσεις της χώρας, την οπτική της ενίσχυσης του ρόλου των γυναικών η οποία έχει επηρεάσει και το σχεδιασμό της πολιτικής αλλά και τη πολιτική δράση στο εσωτερικό της χώρας.

Ενδεχομένως μετά την παρέλευση ετών, μετά το 2020 να είναι δυνατό να αποτιμηθεί το σύνολο των δράσεων και να αξιολογηθεί ο συνολικός αντίκτυπος της φεμινιστικής εξωτερικής πολιτικής του Καναδά.

Προσωποκεντρική δημόσια διπλωματία: η περίπτωση του Καναδά

Η Larissa Fitzsimmons στην μελέτη της *Branding Canada: Trudeau's Contribution to Nation Branding* (2016: 6) θεωρεί ότι ενώ υπάρχουν πολλοί τρόποι να δημιουργηθεί το brand ενός κράτους, ο περισσότερο στρατηγικός είναι μέσω των πρεσβευτών brand. Υποστηρίζει ότι Trudeau έχει αποκτήσει καθεστώς celebrity εμφανιζόμενος σε εξώφυλλα περιοδικών και δημιουργώντας φρενίτιδα με την ωραία εμφάνιση και τη γοητευτική.

Θεωρεί ότι οι πρέσβεις είναι κρίσιμοι στο nation branding, το μήνυμά τους και η επικοινωνιακή στρατηγική είναι θεμελιώδης για την επιτυχία τους. Χρησιμοποιώντας τη θεωρία του Bakting εξετάζει την τομή του πολιτικού λόγου με το λόγο του branding.

Στην μεθοδολογία της εξετάζει τρεις από τις υψηλότερης κυκλοφορίας εφημερίδες συμπεριλαμβανομένων των *New York Times*, *Los Angeles Times*, and *Chicago Tribune* προκειμένου να μελετήσει πως αποτυπώνεται το προσωπικό brand του Justin Trudeau και του Canada εν γένει.

Τα επίθετα τα οποία χρησιμοποιούνται για την περιγραφή του Trudeau είναι youthful, young, hip, sunny days, tall, athletic, οι φράσεις *Canada's second youngest prime minister*, *the 43 year old Mr Trudeau has exuded youthful exuberance*, *it's hard to avoid focusing on his looks and personality.* (Fitzsimmons: 2016: 2016:23).

Στα δημοσιεύματα υπάρχουν εκφράσεις για την υποστήριξη κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής και συμμετοχής όλων (*we will stop air strikes, Canada is back, legalizing pot would make the US freer- like other parts of North America, equality, fairness, Canada continues to be a strong player, doing its part -and more than its part, we define a Canadian not by their skin color or a language or a religion or a background, but by a shared set of values*)

Διαπιστώνει ότι το είδος του πολιτικού λόγου μετακινείται από τη συζήτηση πολιτικών στο κοινοβούλιο και κινείται προς την ένταξη ατομικού λόγου branding όπως φαίνεται στην περίπτωση του Trudeau. (Fitzsimmons: 2016: 2016:23).

Η L. Fitzsimmons ασχολείται ιδιαίτερα με την φράση “Because it’s 2015” (The Canadian Press, 2015). Ο Trudeau έδωσε την απάντηση αυτή όταν ο δημοσιογράφος του έθεσε το ερώτημα γιατί υπάρχει ισορροπία των φύλων στο υπουργικό συμβούλιο. Η φράση αυτή είχε παγιωθεί και η συχνή χρήση της είναι ένδειξη της επίδρασης την οποία έχει ο πρωθυπουργός του Καναδά στα μέσα. Ο Trudeau δεν είναι ο πρώτος ο οποίος χρησιμοποίησε το χάρισμα για το brand του κράτους. Η έκφραση «just watch me» είχε χρησιμοποιηθεί από τον πατέρα του όταν ερωτήθηκε μέχρι ποιού σημείου θα χρησιμοποιούσε το στρατό για να προστατεύσει τους πολίτες. “Just watch me” (‘CBC Digital Archives’, n.d). Η φράση αυτή χρησιμοποιήθηκε το Μάρτιο του 2013 ενώ ο Justin Trudeau διεκδικούσε την ηγεσία των Φιλελευθέρων (Liberal party leadership). (Fitzsimmons: 2016:30) όταν ο Justin Trudeau όταν ρωτήθηκε από επιβάτη αεροπλάνου εάν θα κερδίσει τον ηγέτη των Συντηρητικών Stephen Harper.

Συμπερασματικά η L. Fitzsimmons καταλήγει ότι μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι οι χαρισματικοί ηγέτες έχουν την ικανότητα να προβαίνουν σε branding του κράτους μέσω του είδους λόγου του nation branding. Χρησιμοποιώντας προοδευτική ιδεολογία ο Trudeau και ο πατέρας του επηρεάζουν την εικόνα του Καναδά και δημιουργούν ένα θετικό συναίσθημα για την χώρα. Δηλώσεις όπως ‘it’s 2015’ και ‘just watch me’ είναι παραδείγματα είδους nation branding speech, όπου η πολιτική και το branding τέμνονται.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα αφορά αν εάν το brand του Trudeau μεταφράζεται σε brand για τον Καναδά. Η έρευνα της Fitzsimmons δείχνει υψηλή συχνότητα λεξιλογίου σχετικού με την αλλαγή και την ισότητα και στις δημοσιεύσεις για τον Καναδά και στις δημοσιεύσεις για τον Trudeau και αποτελεί ένδειξη ότι η υψηλή συχνότητα λόγου της ισότητας είναι η ένδειξη ότι η προοδευτική ιδεολογία του Trudeau επηρεάζει το brand του Καναδά. Ένα παράδειγμα είναι το “We define a Canadian not by their skin color or a language or a religion or a background, but by a shared set of values” (Fitzsimmons:2015:33). Η ερευνήτρια καταλήγει ότι το προσωπικό brand του Trudeau ως προς την προοδευτική ιδεολογία και την αλλαγή μεταφράζονται στον τρόπο με τον οποίο τα άτομα βλέπουν τον Καναδά,

Κίνδυνοι και προκλήσεις της πολιτικής

Ο Roland, Paris, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Οττάβα συνοψίζει τους στόχους των φιλελευθέρων στο «The Promise and Perils of Justin Trudeau’s Foreign Policy» στο συλλογικό τόμο JustinTrudeau and the Canadian Foreign Policy και κάνει μνεία σε έγγραφο των φιλελευθέρων όπου τίθενται στόχοι όπως:

επιδίωξη μιας στρατηγικής της Βόρειας Αμερικής για την κλιματική αλλαγή και την ενέργεια, ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων του Παρισιού για το κλίμα και καθιέρωση πλαισίου στο εσωτερικό της χώρας για την κάλυψη των δεσμεύσεων αερίων του θερμοκηπίου στον Καναδά, επέκταση των εμπορικών σχέσεων του Καναδά, κυρίως με την Κίνα και άλλες ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές στην Ασία - η οποία είχε παραμεληθεί για πάρα πολύ καιρό- επιβεβαίωση της δέσμευσης του Καναδά για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και συμμετοχής στη συμμαχία κατά του Ιράκ και του ισλαμικού κράτους. συμβάλλοντας περαιτέρω στα μέτρα του NATO στην Ανατολική Ευρώπη, αναζωογόνηση της πολυμερούς διπλωματίας του Καναδά στα Ηνωμένα Έθνη (UN) και σε άλλα φόρα προκειμένου να προωθήσουν τους καναδικούς στόχους και να ενισχύσουν τον μηχανισμό της διεθνούς συνεργασίας, προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του πλουραλισμού — κυρίως των δικαιωμάτων των γυναικών, των παιδιών, των μειονοτήτων και των προσφύγων — σε έναν ολοένα και πιο διχασμένο και θρησκευτικό κόσμο, αναδιοργάνωση και επέκταση της προσέγγισης του Καναδά για την παροχή βοήθειας σε εύθραυστα κράτη, όπως συμβάλλοντας σε πολύ απαραίτητες εξειδικευμένες δυνατότητες στη νέα γενιά ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ, συνέχιση των διπλωματικών επαφών με «ενοχλητικές» χώρες, όπως η Ρωσία και το Ιράν, υιοθέτηση πιο καινοτόμων μορφών αναπτυξιακού προγραμματισμού, συμπεριλαμβανομένης της διάθεσης ενός μέρους του προϋπολογισμού διεθνούς βοήθειας για νέους πιλότους παροχής βοήθειας, επέκταση της διεθνούς εκπαίδευσης για τους νέους Καναδούς, προκειμένου να προετοιμάσει την επόμενη γενικά του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα ηγέτες να επιτύχουν σε ένα όλο και πιο περίπλοκο κόσμο, εκ νέου επένδυση στα μέσα της διεθνούς πολιτικής του Καναδά-στρατιωτική, αναπτυξιακή βοήθεια, και των ξένων υπηρεσιών-τα οποία είχαν υποχρηματοδοτηθεί για χρόνια, αξιοποίηση

της στάσης του Καναδά στον κόσμο, κινητοποιώντας ευρείς συνασπισμούς των ομοϊδεάτων κρατών και των διεθνών μη κρατικών φορέων για την υποστήριξη αυτών των στόχων εξωτερικής πολιτικής.

Ορισμένες από αυτές τις συστάσεις έγιναν δεκτές ενώ άλλες ξεπεράστηκαν από τα γεγονότα ή δεν επιδιώκονται καθόλου. Ακόμα άλλες απαίτησαν την περαιτέρω εξέταση και την ανάπτυξη, όπως παρατηρεί ο συγγραφέας. Επειδή οι κυβερνήσεις πλειοψηφίας ξεκινούν τη θητεία με μια εύλογη προσδοκία των τεσσάρων ετών στην εξουσία, το Υπουργικό Συμβούλιο του Trudeau είχε το χρόνο να εξετάσει τις στρατηγικές επιλογές και παραδείγματος χάριν να ξεκινήσει αναθεωρήσεις της άμυνας και της αναπτυξιακής πολιτικής. Αλλά η νέα κυβέρνηση έπρεπε επίσης να πάρει άμεσες αποφάσεις και να αρχίσει να θέτει τις βάσεις για αλλαγές πολιτικής. Συνεπώς στο σημείο αυτό είναι εμφανής η διαφοροποίηση ανάμεσα σε εξαγγελίες, κυβερνητικές δράσεις και εξελίξεις οι οποίες μεταβάλλουν τις προτεραιότητες.

Ο συγγραφέας επισημαίνει ότι ουσιαστικά η απουσία ενός σχεδίου για επανεπένδυση στα διπλωματικά και αναπτυξιακά μέσα της καναδικής εξωτερικής πολιτικής τονίζει ένα ευρύτερο ερώτημα που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση ως προς την δέσμευση Trudeau για την επιδίωξη της φιλόδοξης εξωτερικής πολιτικής που είχε επανειλημμένα υποσχεθεί; Ο ερευνητής τονίζει ότι παραμένουν ανοικτά ερωτήματα και προχωρά σε ιστορικές αναδρομές. Αναφέρει ότι ο ίδιος ο πρωθυπουργός είναι υπέρ της διεθνούς παρουσίας του Καναδά ώστε ο Καναδάς να πρέπει να διαδραματίσει έναν ενεργητικό, εποικοδομητικό ρόλο στον κόσμο. Όπως είπε το 2016, όταν μίλησε για πρώτη φορά στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, "είμαστε ο Καναδάς και είμαστε εδώ για να βοηθήσουμε." Έχει μιλήσει πολλές φορές για την ανάγκη για παγκόσμια δράση σε μια σειρά ζητημάτων, όπως η αλλαγή του κλίματος, η ένταξη και η ποικιλομορφία, η ισότητα των φύλων, τα δικαιώματα και η ευημερία των προσφύγων, και η διατήρηση της διεθνούς τάξης που βασίζεται σε κανόνες. Ωστόσο, ο R. Paris διαπιστώνει ότι στη μέση της πρώτης θητείας του ως πρωθυπουργού, δεν είναι σαφές πώς προτίθεται να μεταφράσει αυτές τις φιλοδοξίες σε ένα πρόγραμμα δράσης που θα ανταποκριθεί στη δική του έκκληση για παγκόσμια ηγεσία ενώ εκείνοι που ήλπιζαν για διευκρίνιση των προθέσεων Trudeau στη δεύτερη ομιλία του στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2017 απογοητεύθηκαν καθώς χρησιμοποίησε την ευκαιρία για να τονίσει τις προσπάθειες του Καναδά για την αποκατάσταση των ιστορικών αδικιών

που διεπράχθησαν ενάντια στους αυτόχθονες πληθυσμούς -ένα σημαντικό εθνικό στόχο, ένα στόχο που είναι συνεπής με τις ευρύτερες διεθνείς προσπάθειες για την αναγνώριση των δικαιωμάτων των αυτοχθόνων πληθυσμών σε όλο τον κόσμο-αλλά δεν υπήρξαν περαιτέρω λεπτομέρειες για τον σχεδιασμό της εξωτερικής πολιτικής του Trudeau. Ο R. Paris καταλήγει ότι αν και υπεύθυνη συμπεριφορά στο εσωτερικό της χώρας μπορεί να προσφέρει στον Καναδά επαίνους και θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως πρότυπο για τους άλλους, ωστόσο η αντιμετώπιση των παγκόσμιων προβλημάτων, απαιτεί χώρες που είναι πρόθυμες να οδηγήσουν διεθνείς εκστρατείες για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων και διαπιστώνει έλλειμμα από την πλευρά του Καναδά σε ένα τόσο σημαντικό στόχο.

Ο Roland Paris σε μια σύντομη αναδρομή τονίζει ότι ο Καναδάς έχει παράσχει συχνά αυτόν τον τύπο διεθνούς ηγεσίας στο παρελθόν. Παραθέτει μια σειρά από δράσεις όπως ότι ο Louis St Laurent διαδραμάτισε έναν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του NATO μετά από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, ο Lester Pearson διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του θεσμού της διατήρησης της ειρήνης, ο Pierre Elliott Trudeau προσπάθησε να οικοδομήσει ένα νέο διάλογο μεταξύ των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσομένων κόσμων και να επιτευχθεί μια παγκόσμια συμφωνία για τον έλεγχο των όπλων, οι προσπάθειες που δεν ήταν τελικά επιτυχείς, αλλά επρόκειτο για ένα ιστορικό άνοιγμα στις σχέσεις του Καναδά με την Κίνα. Επίσης ο Brian Mulroney διαπραγματεύτηκε τις συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών Καναδά – ΗΠΑ -Βόρειας Αμερικής, συνήψε την συμφωνία για την όξινη βροχή και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην εκστρατεία κατά του απαρχαίντ της Νότιας Αφρικής. Εξάλλου ο Jean Chrétien και ο Υπουργός Εξωτερικών του, Lloyd Axworthy, πέτυχαν μια διεθνή συνθήκη για την απαγόρευση των ναρκών ξηράς κατά προσωπικού και διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Ακόμη και ο Stephen Harper, ο προκάτοχος του Justin Trudeau ο οποίος αμφισβήτησε φιλελεύθερες σε διεθνές επίπεδο παραδόσεις του Καναδά, ξεκίνησε μια παγκόσμια πρωτοβουλία για την υγεία της μητέρας, του νεογέννητου και της υγείας των παιδιών πετυχαίνοντας σημαντικά αποτελέσματα τα οποία συνεχίζονται μέχρι σήμερα.

Όπως διαπιστώνει ο καθηγητής, ο οποίος διετέλεσε και σύμβουλος του πρωθυπουργού, οι Καναδοί ηγέτες άφησαν τα σημάδια τους στις διεθνείς υποθέσεις

επενδύοντας τη δική τους πολιτική και διπλωματική επιρροή σε ειδικές πρωτοβουλίες ε για την αντιμετώπιση ειδικών διεθνών προκλήσεων.

Ο Roland Paris παρουσιάζει συγκεκριμένα στοιχεία. Θεωρεί ότι ο Justin Trudeau είναι τώρα σε θέση να κάνει το ίδιο. Επωφελείται από ένα διεθνές προφίλ και τη θετική παγκόσμια φήμη που μπορεί να υπερβαίνει εκείνη του κάθε προηγούμενου καναδικού πρωθυπουργού. Ουσιαστικά προτείνει δράσεις θεωρώντας ότι ο πρωθυπουργός θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει αυτά τα στοιχεία για να κινητοποιήσει ένα ευρύ συνασπισμό χώρες με ίδιες ιδέες, ιδιωτικά ιδρύματα, ομάδες υπεράσπισης, διεθνείς οργανισμούς, καθώς και των μεμονωμένους πολίτες σε μια οργανωμένη εκστρατεία για την αντιμετώπιση ενός ή περισσότερων από τα παγκόσμια ζητήματα που έχουν σημασία για αυτόν. Για παράδειγμα, ο R. Paris, για την επικινδυνότητα της πρωτοφανούς προσφυγικής κρίσης τονίζει ότι εκατομμύρια νεαροί πρόσφυγες δεν λαμβάνουν εκπαίδευση ούτε μαθαίνουν να χρησιμοποιούν δεξιότητες. Ο Καναδάς θα μπορούσε να ξεκινήσει μια διεθνή εκστρατεία, σύμφωνα με τον ερευνητή, με στόχο την παροχή σε όλους τους νέους πρόσφυγες ποιότητα πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτιση των δεξιοτήτων, δημιουργώντας έτσι ελπίδα για το μέλλον τους, μειώνοντας τον κίνδυνο ριζοσπαστικοποίησης και μελλοντική αστάθεια, μείωση των κινήτρων για τους πρόσφυγες να διακινδυνεύσουν επικίνδυνες διαδρομές και εν συνεχεία να υπάρξει ενδυνάμωση των κοριτσιών και των νέων γυναικών.

Θεωρεί ότι οι δράσεις αυτές συνδέονται άμεσα με την ευημερία του Καναδά. Εκτιμά ότι ο Καναδάς χρειάζεται μια ακτιβιστική εξωτερική πολιτική όχι μόνο για να βοηθήσει τους άλλους, αλλά και για να βοηθηθεί. Η σημερινή ιστορική μετατόπιση της παγκόσμιας οικονομικής και πολιτικής εξουσίας προς τις αναδυόμενες χώρες έχει ευρείες συνέπειες τόσο για την ασφάλεια όσο και για την οικονομική ευημερία των Καναδών.

Θέτει πολλαπλά ερωτήματα τα οποία φωτίζουν τις διαστάσεις της εξωτερικής πολιτικής. Πώς μπορεί η Οττάβα να συμβάλει στη διαδικασία ενσωμάτωσης αυτών των χωρών στην υφιστάμενη διεθνή τάξη πραγμάτων, η οποία για δεκαετίες έχει υποστηριχθεί μια πρωτοφανή περίοδο ευημερίας και σχετικής ειρήνης για τον Καναδά; Πώς μπορεί ο Καναδάς να βοηθήσει καλύτερα στην προσαρμογή αυτής της τάξης έτσι ώστε να αντανakλά καλύτερα τις νέες πραγματικότητες ισχύος, διατηρώντας ταυτόχρονα το δίκτυο των θεσμών και των κανόνων που παρείχαν άνοδο στις Ηνωμένες Πολιτείες, πώς μπορεί ο Καναδάς να διαφοροποιήσει τις εμπορικές σχέσεις του και να

προσαρμοστεί στο κέντρο της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας που μετατοπίζεται προς την Ασία;

Στο σημείο αυτό τονίζονται όλες οι παράμετροι των σχέσεων με το Πεκίνο. Γίνεται αναφορά στον τρόπο άσκησης της εμπορικής πολιτικής της Κίνας αλλά και σε πολιτικές καταστολής αντιφρονούντων. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα ακόμη παράδειγμα όπου η εξισορρόπηση αυτών των αντικρουόμενων πιέσεων είναι ένα μόνο δείγμα των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι ηγέτες του Καναδά σε έναν πιο περίπλοκο και ολοένα και πιο πολυπολικό κόσμο.

Ο Roland Paris προχωρά σε αναλυτική προσέγγιση τονίζοντας ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος η κυβέρνηση Trudeau να καταναλώνεται τόσο από τις σχέσεις της με τις Ηνωμένες Πολιτείες, ώστε να μην κάνει πραγματικές ανακαλύψεις σε άλλους τομείς της εξωτερικής της πολιτικής. Η διαχείριση των σχέσεων Καναδά-ΗΠΑ αποτελεί ζωτικό συμφέρον, αλλά θεωρεί ότι δεν πρέπει να καταλήξει σε βάρος της επιδίωξης μιας στρατηγικής και ενεργητικής εξωτερικής πολιτικής πέρα από τη Βόρεια Αμερική. Αυτό θα απαιτήσει συνεχή προσοχή από τον πρωθυπουργό και το υπουργικό συμβούλιό του, στα πλαίσια δέσμευσης για την επίτευξη ουσιαστικών και όχι απλώς συμβολικών αποτελεσμάτων. Ο ερευνητής κλείνει την παρουσίαση με συστάσεις ότι ο Trudeau, εν ολίγοις, πρέπει ακόμα να μετατρέψει τη φιλόδοξη γλώσσα εξωτερικής πολιτικής του σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και επιτεύγματα, μεταφράζοντας τη φιλοδοξία σε δράση.

Ουσιαστικά η προσέγγιση του R. Paris λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα του Καναδά σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο, ενώ τονίζει όλες τις παραμέτρους οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη από την καναδική ηγεσία για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων παγκόσμιων προβλημάτων.

Τα συμπεράσματα του συμβούλου R. Paris

Η προσέγγιση του R. Paris τονίζει τις βασικές παραμέτρους της τελευταίας τριετίας και τους κινδύνους και προκλήσεις. Συμπερασματικά στα μέσα της πρώτης εντολής της, η κυβέρνηση Trudeau έχει θέσει στέρεα θεμέλια για την εξωτερική πολιτική της, αλλά εξακολουθεί να είναι μόνο θεμέλια με κινδύνους να ελλοχεύουν. Η επιτυχία ή η αποτυχία του Trudeau να προστατεύσει τα συμφέροντα του Καναδά με την κυβέρνηση

Trump είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα είναι ένα καθοριστικό στοιχείο της εξωτερικής πολιτικής του ως πρωθυπουργός.

Θεωρεί ότι η μονομερής επικέντρωση στις σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες θα ήταν επίσης επικίνδυνη. Τα συμφέροντα του Καναδά επεκτείνονται πολύ πέρα από τη Βόρεια Αμερική, και οι τρέχουσες συνθήκες είναι ασυνήθιστα ελπιδοφόρες για τον Trudeau για να ακολουθήσει μια φιλόδοξη και αποτελεσματική εξωτερική πολιτική. Θεωρεί ότι η παράλειψη κεφαλαιοποίησης αυτών των συνθηκών-λόγω έλλειψης προσοχής, στρατηγικής σαφήνειας, ή φιλοδοξίας-θα μπορούσε επίσης να οδηγήσει στην θεώρηση της εξωτερικής πολιτικής του Trudeau ως μια χαμένη ευκαιρία ιστορικής σημασίας.

Η ανάλυση αυτή συνοψίζει τα κυριότερα στοιχεία και μπορεί να αποτελέσει κρίσιμο οδηγό και για άλλα κράτη στο σχεδιασμό της δημόσιας διπλωματίας. Συνδέει παρόν, παρελθόν και μέλλον τονίζοντας τις προκλήσεις και τις δυνατότητες προσπαθώντας να θέσει τις βάσεις για συνδυασμό λόγων και έργων.

III.ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η δημόσια διπλωματία μπορεί να είναι βασικό και ζωτικής σημασίας εργαλείο για την αντιμετώπιση κρίσεων, για την διατήρηση της εικόνας μια χώρας αλλά και μακροπρόθεσμα. Ο σχεδιασμός και η άσκηση της δημόσιας διπλωματίας μπορεί να είναι ιδιαίτερα πολύπλοκες και πολυσχιδείς διαδικασίες οι οποίες απαιτούν προσεκτική και συνεκτική χρήση παραδοσιακών και σύγχρονων εργαλείων.

Η δημόσια διπλωματία του Καναδά προσδιορίζεται από την γεωγραφική του θέση, ιστορικούς παράγοντες αλλά και τις προτεραιότητες οι οποίες τίθενται από την κυβέρνηση. Η δημόσια διπλωματία στον Καναδά δεν επικεντρώνεται μόνο στην ad hoc διαχείριση κρίσεων αλλά στην οργάνωση επικοινωνιακής εκστρατείας, ολοκληρωμένων διαδικασιών, δημιουργία δικτύων επικοινωνίας και βιώσιμης επικοινωνιακής στρατηγικής.

Στόχος είναι η ενίσχυση της εικόνας της χώρας, όπως για παράδειγμα με την προσφυγική κρίση όπου προβλήθηκε η φιλική διάσταση της χώρας ανεξάρτητα από την έκβαση των αιτήσεων ασύλου που δέχθηκε.

Διαπιστώνουμε ότι ανάλογα με τη εναλλαγή προσώπων και κομμάτων στη κυβέρνηση, παρουσιάζονται μεταβολές στην έμφαση σε ζητήματα ήπιας ισχύος, δημόσιας διπλωματίας και nation branding. Έως το 2015 η έμφαση είχε δοθεί σε ζητήματα branding ενώ από το 2015 υπάρχει συνδυασμός δημόσιας διπλωματίας και nation branding με επικέντρωση στο πρόσωπο του πρωθυπουργού.

Για τις τρίτες χώρες όπως η Ελλάδα, η άσκηση της δημόσιας διπλωματίας του Καναδά, θα μπορούσε να είναι ένα χρήσιμο παράδειγμα λόγω του μακρόπνου σχεδιασμού, της προβολής της χώρας ως ήπιας δύναμης η οποία ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις.

Η άσκηση της δημόσιας διπλωματίας και ο χειρισμός του nation branding απαιτούν ιδιαίτερο χειρισμό και διάρθωση ιδιαίτερα όταν το κοινό δεν έχει επαρκή πληροφόρηση για μια χώρα. Η ιδιαίτερη έμφαση στα συστατικά στοιχεία του brand μιας

χώρας και η έμφαση των θετικών στοιχείων μπορεί να είναι ιδιαίτερης σημασίας για τη επίτευξη των στόχων.

Ιδιαίτερα η χρήση εργαλείων Web 2.0, όπως η πλατφόρμα weibo, προσφέρει δυναμική παρουσία στον ψηφιακό κόσμο με χαμηλό κόστος και χωρίς απαραίτητα την ανάγκη σχεδιασμού σε κεντρικό επίπεδο. Φυσικά η συμβατότητα εικόνας μιας χώρας στο ψηφιακό κόσμο και εκτός ψηφιακής πραγματικότητας, δύναται να ενισχύσουν το αφήγημα της χώρας.

Τα ψηφιακά εργαλεία μπορούν να προσφέρουν χαμηλού κόστους πρόσβαση μέσω της ψηφιακής πραγματικότητας σε πολυάριθμους πληθυσμούς με επιτυχία σε ζητήματα δημόσιας διπλωματίας.

Στην περίπτωση του Καναδά, παρουσιάστηκε έλλειμμα σε επενδύσεις σε πολιτιστικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, τουλάχιστον την τελευταία δεκαετία ωστόσο τα τελευταία χρόνια σε κρατικό επίπεδο αλλά και μέσω της χρήσης της εικόνας του Πρωθυπουργού του, καταβάλλεται προσπάθεια ενίσχυσης του brand του Καναδά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

- Anholt, S. (2007) *Competitive identity The New Brand Managements for Nations, Cities, and Religions*, Palgrave Macmillan.
- Brooks, St.(ed) (2019) *Promoting Canadian Studies Abroad: Soft Power and Cultural Diplomacy*, Palgrave Macmillan.
- Dinnie, K. (2008) *Nation Branding: Concepts, Issues, Practices*, Amsterdam: Elsevier.
- Fitzsimons, L. (2016) *Branding Canada: Trudeau's Contribution to Nation Branding*, Ryerson University, Toronto.
- Hillmer, N. and Lagassé, Ph. (eds) (2018) *Justin Trudeau and Canadian Foreign Policy: Canada among Nations, 2017*, Palgrave Macmillan.
- Lobell St., Ripsma N. and Taliafero J. (2009) *Neoclassical Realism, the State and Foreign Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mc Clory, J. (2018) *The Soft Power 30 A Global Raking for Soft Power*, USC Center on Public Diplomacy.
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: the means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- O' Shea, K. and Taylor, Ph. (2016), *Revitalizing Canadian Public Diplomacy*, Canadian Global Affairs Institute.
- Βαρβαρούσης, Π.(2006) *Η διπλωματία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ

Gilmour, J. (2018) “The Trudeau Government Refugee Policy and Echoes of the Past in *Trudeau and Canadian Foreign Policy: Canada among Nations, 2017*: Palgrave Macmillan, pp. 233-246

Paris,R. (2018) “The Promise and Perils of Justin Trudeau’s Foreign Policy” in *Justin Trudeau and Canadian Foreign Policy: Canada among Nations, 2017*: Palgrave Macmillan, pp. 17-30.

Van Nijnatten, D. (2018) “Canada’s International Environmental Policy: Trudeau’s Trifect of Challenges, in *Justin Trudeau and Canadian Foreign Policy: Canada among Nations, 2017*: Palgrave Macmillan.

ΑΡΘΡΑ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Anholt, S. Place Brand Public Diplomacy (2006) 2: 271-275
<https://doi.org/10.1057/palgrave.pb.6000040>.

Copeland, D. “Canada’s back”-Can the Trudeau government resuscitate Canadian Diplomacy? *Canadian Foreign Policy Journal*, 24:2. 243-252, DOI: 10.1080/11926422.2018.1486330.

Gilboa, E. (2008) ‘Searching for a Theory of Public Diplomacy’, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), pp. 55–77. doi: [10.1177/0002716207312142](https://doi.org/10.1177/0002716207312142).

Kai, O. & Dierkes, J. (2018) “Canada’s foreign policy and bureaucratic (un)responsiveness: public diplomacy in the digital domain”, *Canadian Foreign Policy Journal*, 24:2, 202-222, DOI: 10.1080/11926422.2018.1461664 To link to this article: <https://doi.org/10.1080/11926422.2018.1461664>.

Nimijean, R. (2018) «Is Canada back? Brand Canada in a turbulent world», *Canadian Foreign Policy Journal*, 24:2, 127-138, DOI: 10.1080/11926422.2018.1481873.

Potter Ev. (2018) «The evolving complementarity of nation branding and the public diplomacy: projecting the Canada brand through “weibo” diplomacy in China», *Canada Foreign Policy Journal*. <https://doi.org/10.1080/11926422.2018.1469523>.

Haglund, D. G. & Tudor O. (2008) Sympathy for the devil: Myths of neoclassical realism in Canadian foreign policy, *Canadian Foreign Policy Journal*, 14:2, 53-66, DOI: 10.1080/11926422.2008.9673463

ΑΡΘΡΟ ΣΕ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Dobson – Hughes, L. “Canada’s miscalculation on aid”, 29.3.2017, <https://www.opencanada.org/features/canadas-miscalculation-aid>, [accessed 12.12.2018]

Hawes M., **Canada’s Soft Power and Public Diplomacy**, http://https://www.usepublicdiplomacy.org/pdin_monitor_article/canada%E2%80%99s-soft-power-and-public-diplomacy, accessed 12.12.2018.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Canada’s feminist international assistance policy (2017), #Her Voice her Choice, Global Affairs Canada, Ottawa, <http://international.gc.ca/world-monde/assets/pdfs/iap2-eng.pdf>.

Canadian conference on the Arts (<http://ccarts.ca/wp-content/uploads/2009/01/PDS-BackgrounddocumentENGINALgs27.09.07.pdf>).

“Canada puts its feministic foreign policy to the test”, <https://www.opencanada.org/features/canada-puts-its-feminist-foreign-policy-test>, March 6 2018, accessed 1.8.2018

Gender Budgeting in G7 countries, Executive Summary, 19 April 2017, in [https://www.imf.org/en/Publications/Policy Papers/Issues/2017/05/12/pp041917gender-budgeting-in-g7-countries](https://www.imf.org/en/Publications/Policy%20Papers/Issues/2017/05/12/pp041917gender-budgeting-in-g7-countries), accessed in 1.8.2018.

Freeland, Chr. “Address by Minister Freeland on Canada’s foreign policy priorities”, https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2017/06/address_by_ministerfreelandoncanadasforeignpolicypriorities.htm

“Five steps to move Canada’s feminist development policy forward” in <https://www.opencanada.org/features/five-steps-move-canadas-feminist-development-policy-forward>, September 15, 2017 [accessed 1.8.2018]

Ibbitson J. “How Harper transformed Canada’s foreign policy”(<https://www.theglobeandmail.com/news/politics/how-harper-transformed-canadas-foreign-policyZ/article16626348>, [accessed 12.12.2018]

Mandate Letter to the Minister of Tourism, Official Languages and La Francophonie Mandate Letter (August 28, 2018) <https://pm.gc.ca/eng/minister-tourism-official-languages-and-la-francophonie-mandate-letter-august-28-2018>, accessed 12.12.2018

“What is gender budgeting”, 17 May 2017, <https://www.economist.com/the-economist-explains/2017/03/03/what-is-gender-budgeting> [accessed 1.8.2018]

“Sweden and Canada fly the flag for feminist foreign policy”

https://apolitical.co/solution_article/sweden-canada-fly-flag-feminist-foreign-policy,23

August 2017

The University of Edinburgh *Soft Power Today: Measuring the Influences and Effects*,
The University of Edinburg
[https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/3418_bc_edinburgh_university_soft_p
ower_report_03b.pdf](https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/3418_bc_edinburgh_university_soft_power_report_03b.pdf)

Trudeau, J. Prime Minister of Canada Mandate Letters, [https://pm.gc.ca/eng/mandate-
letters](https://pm.gc.ca/eng/mandate-letters), accessed 12.12.2018.

Zakaria R. “Canada’s hypocritical “feminist foreign policy”, in
[https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/arms-empowerment-canadas-feminism-falls
short-171102092659647.html](https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/arms-empowerment-canadas-feminism-falls-short-171102092659647.html), 3 Nov 2017, accessed in 1 August 2018

“Πόλεμος δηλώσεων ΗΠΑ Καναδά ΕΕ μετά το ναυάγιο της G7” in
[http://www.ert.gr/eidiseis/diethni/evropi/polemos-diloseon-metaxy-ipa-kanada-ee-meta
to-nayagio-tis-g7-video](http://www.ert.gr/eidiseis/diethni/evropi/polemos-diloseon-metaxy-ipa-kanada-ee-meta-to-nayagio-tis-g7-video), [πρόσβαση 1.8.2018]

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**
LIFE

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)
Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Ταύρος
τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479
www.ekdd.gr

